

Veileder i personellsikkerhet

Versjon: 1

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) er fagorgan for forebyggende sikkerhet, og sikkerhetsmyndighet etter lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven). NSM skal gi informasjon, råd og veiledning om forebyggende sikkerhetsarbeid.

Sikkerhetsloven med tilhørende forskrifter trådte i kraft 1. januar 2019. Loven skal bidra til å forebygge, avdekke og motvirke tilsiktede handlinger som direkte eller indirekte kan skade nasjonale sikkerhetsinteresser.

Sikkerhetsloven gjelder for statlige, fylkeskommunale og kommunale organer og for leverandører av varer eller tjenester i forbindelse med sikkerhetsgraderte anskaffelser. De enkelte departementer skal innenfor sitt ansvarsområde vedta at andre virksomheter skal underlegges loven dersom de behandler sikkerhetsgradert informasjon eller råder over informasjon, informasjonssystemer, objekter eller infrastruktur som har avgjørende betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner, eller driver aktivitet som har avgjørende betydning for disse funksjonene.

NSMs veiledninger utdyper regelverkforståelsen, herunder den tematiske sammenhengen mellom ulike bestemmelser i sikkerhetsloven og tilhørende forskrifter. Veilederne representerer NSMs syn på hvordan lov og forskrifter er å forstå, og danner et grunnlag for virksomhetenes arbeid med å etterleve regelverket.

NSM gir i tillegg ut håndbøker og tekniske råd som gir mer utfyllende anbefalinger om hvordan lovens funksjonelle krav kan oppfylles. Håndbøkene og de tekniske rådene beskriver fremgangsmåter, prosedyrer og gir eksempler på tiltak for å hjelpe virksomhetene i regelverksanvendelsen.

Veilederen anbefales lest i sammenheng med lov og forskrift, samt NSMs øvrige relevante veiledere, håndbøker og tekniske råd.

INNHOOLD

1. Innledning	5
2. Sikkerhetslovens kapittel 8	6
2.1. § 8-1 Krav om sikkerhetsklarering, adgangsklarering og autorisasjon	6
2.2. § 8-2 Sikkerhetsklarering	7
2.3. § 8-3 Adgangsklarering	7
2.4. § 8-4 Avgjørelse om klarering	8
2.5. § 8-5 Gjennomføring av personkontroll	13
2.6. § 8-6 Bruk av vilkår ved klarering	16
2.7. § 8-7 Klarering av personer med utenlandsk statsborgerskap	18
2.8. § 8-8 Tilbakekallelse, nedsettelse eller suspensjon av klarering	19
2.9. § 8-9 Autorisasjon	20
2.10. § 8-10 Nedsettelse, suspensjon eller tilbakekallelse av autorisasjon	21
2.11. § 8-11 Varslingsplikt om forhold som kan påvirke sikkerhetsmessig skikkethet	22
2.12. § 8-12 Utlevering av informasjon til Politiets sikkerhetstjeneste	22
2.13. § 8-13 Begrunnelse for og melding om avgjørelse i klareringssaker	23
2.14. § 8-14 Innsyn i klareringssaker	24
2.15. § 8-15 Oversendelse til særskilt oppnevnt advokat	25
2.16. § 8-16 Klareringsmyndigheter og sentralt register for klareringsavgjørelser	26
2.17. § 8-17 Klage på avgjørelse om klarering	27
3. Virksomhetsikkerhets-forskriften	29
3.1. § 7 Ressurser og kompetanse	29
3.2. § 60 Behovet for bruk av adgangsklarering	29
3.3. § 67 Vilkår for å gi autorisasjon	30
3.4. § 68 Autorisasjonssamtale	32
3.5. § 69 Autorisasjon av autorisasjonsansvarlig og personell hos leverandøren	33
3.6. § 70 Autorisasjon av utenlandske statsborgere	33
3.7. § 71 Tilgang uten autorisasjon	34
3.8. § 72 Oversikt over personell med autorisasjon	35
3.9. § 73 Dokumentasjon på autorisasjon	36
3.10. § 74 Nedsettelse, suspensjon og tilbakekallelse av autorisasjon	37
3.11. § 75 Begrunnelse og dokumentasjon ved forespørsel om klarering	37
3.12. § 76 Merking av personkontroll-opplysninger for klarering og autorisasjon	38
3.13. § 77 Beskyttelse av personkontroll-opplysninger for klarering og autorisasjon	39
3.14. § 78 Bevaring og kassasjon av opplysninger i saker om autorisasjon og klarering	40
4. Forskrift om sikkerhetsklarering og annen klarering	42
Kapittel 1. Generelle bestemmelser om sikkerhetsklarering og adgangsklarering	42

4.1. § 1 Klareringsmyndighet.....	42
4.2. § 2 Definisjoner.....	43
4.3. § 3 Hvem som kan be om klarering.....	44
4.4. § 4 Kontroll og avvisning av en forespørsel om personkontroll	44
4.5. § 5 Hvilke personer som inngår i personkontrollen	44
4.6. § 6 Sikkerhetsklarering – krav til egenopplysninger.....	45
4.7. § 7 Adgangsklarering – krav til egenopplysninger.....	47
4.8. § 8 Registeropplysninger til personkontrollen ved sikkerhetsklarering.....	47
4.9. § 9 Registeropplysninger til personkontrollen ved adgangsklarering.....	49
4.10. § 10 Innhenting av personkontroll-opplysninger fra andre stater	50
4.11. § 11 Behandlingsansvarliges plikter ved utlevering av opplysninger.....	50
4.12. § 12 Utlevering og bruk av opplysninger mellom Nasjonal sikkerhetsmyndighet, politiet og Politiets sikkerhetstjeneste	51
4.13. § 13 Vurdering av personkontrollopplysninger.....	51
4.14. § 14 Personer med tjeneste i utlandet for den norske stat og deres nærstående	54
4.15. § 15 Når et departement kan fatte vedtak om adgangsklarering og utvidet adgangsklarering	55
4.16. § 16 Forholdet mellom adgangsklarering og sikkerhetsklarering.....	55
4.17. § 17 Vurderingsgrunnlaget for adgangsklarering.....	56
4.18. § 18 Grunnlaget for vurdering av tilknytning og sikkerhetsmessig betydning....	56
4.19. § 19 Sikkerhetssamtale	57
4.20. § 20 Betydningen av forhold som er vurdert ved en tidligere klareringsavgjørelse	58
4.21. § 21 Vurdering av om lavere klareringsnivå kan gis og bruk av vilkår.....	58
4.22. § 22 Karantenetid før ny klareringsvurdering.....	59
4.23. § 23 Melding om klareringsavgjørelse.....	60
4.24. § 24 Innsyn i opplysninger fra Politiets sikkerhetstjeneste, politiet og lydopptak eller audiovisuelt opptak av egen sikkerhetssamtale.....	60
4.25. § 25 Oppnevning av advokater etter sikkerhetsloven § 8-15	61
4.26. § 26 Gyldighetstid for sikkerhets-klarering og adgangsklarering	62
4.27. § 27 Unntak fra krav om klarering	62
4.28. § 28 Registre over avgjørelser om personklarering.....	63
4.29. § 29 Utlevering av opplysninger om klarering og fra personkontroll til andre staters myndigheter 64	
4.30. § 30 Bevaring, kassasjon og avlevering av dokumenter i klareringssaker.....	65
4.31. § 31 Dekning av kostnader ved klarering.....	65
5. Særbestemmelse for domstolene	66
5.1. § 41 Klareringsmyndighet og autorisasjonsansvarlig i domstolene	66
5.2. § 42 Utpeking av domstoler for enkeltstående rettergangsskritt i straffesaker...	67
5.3. § 43 Anvendelse av sikkerhetsloven § 3-1, § 3-4 og § 3-6	67

1. Innledning

Denne veilederen omhandler bestemmelsene om personellsikkerhet i sikkerhetsloven kapittel 8 og forskrift om virksomheters arbeid med forebyggende sikkerhet (virksomhetsikkerhetsforskriften, heretter VF) og forskrift om sikkerhetsklarering og annen klarering (klareringsforskriften, heretter KF). Veilederen gir uttrykk for hvordan bestemmelsene om personellsikkerhet skal forstås.

Målgruppen for veilederen er klareringsmyndighetene, virksomheter som sikkerhetsloven gjelder for, personer som skal klareres og/eller autoriseres og andre med ønske om å sette seg nærmere inn i regelverket.

Sikkerhetsloven med forskrifter angir en rekke tiltak som virksomhetene skal iverksette for å forebygge innsidervirksomhet. Disse personellsikkerhetstiltakene kan i all hovedsak deles inn i tre hovedkategorier: sikkerhetsklarering, autorisasjon og sikkerhetsmessig ledelse og kontroll. Autorisasjonsansvarlig har oppgaver og ansvar innenfor alle disse tre kategoriene, men i størst grad innenfor autorisasjon og sikkerhetsmessig ledelse og kontroll av personell med tilgang til skjermingsverdige verdier. Med ny sikkerhetslov har autorisasjonsansvarliges ansvar blitt forsterket og tydeliggjort, blant annet gjennom nye bestemmelser om virksomhetenes ansvar for å gjennomføre verdi – og risikovurderinger. Den sentrale delen av personellsikkerhetsarbeidet er det som foregår i virksomheten etter at en person er klarert og autorisert og har fått tilgang til skjermingsverdige verdier. Regelverket medfører derfor blant annet en presisering av at ansvaret for å håndtere personellsikkerhetsmessig sårbarhet og risiko primært ligger hos den enkelte virksomhet.

For å understøtte virksomhetenes personellsikkerhetsarbeid vil NSM i tillegg til denne veiledningen utgi grunnprinsipper for forebygging av innsidervirksomhet, temarapport om innsidere, og håndbok for autorisasjonsprosessen. For bruk av klareringsmyndighetene vil det også bli utarbeidet en håndbok for innsyn i klareringssaker.

2. Sikkerhetslovens kapittel 8

2.1. § 8-1 Krav om sikkerhetsklarering, adgangsklarering og autorisasjon

§ 8-1 Krav om sikkerhetsklarering, adgangsklarering og autorisasjon

Personer som skal få tilgang til sikkerhetsgradert informasjon, skal autoriseres i samsvar med § 8-9. Det samme gjelder personer som skal ha tilgang til skjermingsverdige objekter og infrastruktur som det er fattet vedtak om etter § 8-3.

Personer som skal autoriseres for tilgang til informasjon gradert KONFIDENSIELT eller høyere, må ha gyldig sikkerhetsklarering. Personer som skal autoriseres for tilgang til skjermingsverdige objekter og infrastruktur som det er fattet vedtak om etter § 8-3, må ha gyldig adgangsklarering.

Kongen kan gi forskrift om behandling av klareringssaker og gyldighetstiden for klareringer.

Veiledning

Første ledd første setning omhandler etter sin ordlyd personer som skal få tilgang til sikkerhetsgradert informasjon eller skjermingsverdige objekter og infrastruktur. Dette vil i praksis si personer som har et tjenstlig behov for slik tilgang.

NSM legger til grunn at personer som *ikke* har et tjenstlig behov for tilgang til skjermingsverdig informasjon, men som gjennom sin stilling likevel utilsiktet kan få tilgang til slik informasjon, også skal gjennomgå en autorisasjonsprosess. Dette kan for eksempel gjelde renholdspersonell som arbeider i lokaler der skjermingsverdig informasjon blir behandlet. I de tilfeller denne informasjonen er gradert KONFIDENSIELT eller høyere skal personen være klarert, jf. SL § 8-2 annet ledd med mindre risikoen for tilgang til slik informasjon kan fjernes gjennom andre og enklere sikkerhetstiltak. Vedkommende skal i disse tilfellene autoriseres for tilgang til de områder som er nødvendige for at vedkommende skal kunne utføre sitt arbeid. Siden vedkommende ikke har et tjenstlig behov for tilgang til skjermingsverdig informasjon skal vedkommende imidlertid ikke autoriseres for slik tilgang. Autorisasjonsprosessen bør være tilpasset den aktuelle risikoen. Prosessen vil i slike tilfeller være tilnærmet lik autorisasjonsprosessen ved adgangsklarering, men vil i disse tilfellene også omfatte håndtering av mulig utilsiktet tilgang til skjermingsverdig informasjon. NSM legger til grunn at autorisasjon av personer som nevnt ovenfor, skal føres på virksomhetens oversikt over autorisasjoner, men at det tydelig må fremgå at autorisasjonen ikke omfatter tilgang til, eller deling av skjermingsverdig informasjon med den det gjelder.

Til annet ledd vil NSM bemerke at personer med sikkerhetsklarering for KONFIDENSIELT eller høyere også er klarert for adgang til skjermingsverdig objekt eller infrastruktur i de tilfeller det er fattet vedtak om adgangsklarering etter SL § 8-3, jf. KF § 16. Autorisasjon for tilgang til denne type objekt eller infrastruktur kan altså gis på grunnlag av gyldig sikkerhetsklarering.

Det er gitt nærmere bestemmelser om behandling av klareringssaker og gyldighetstiden for klareringer i klareringsforskriften.

2.2. § 8-2 Sikkerhetsklarering

§ 8-2 Sikkerhetsklarering

Personer skal sikkerhetsklareres dersom de skal ha tilgang til informasjon gradert KONFIDENSIELT eller høyere etter § 5-3.

Det samme gjelder personer som gjennom arbeidet sitt vil kunne få tilgang til slik informasjon. Sikkerhetsklarering skal likevel ikke gjennomføres dersom risikoen for tilgang til slik informasjon kan fjernes gjennom andre og enklere sikkerhetstiltak.

Kongen kan gi forskrift om forholdet mellom nasjonale sikkerhetsgrader og sikkerhetsgrader i NATO, andre nasjoner eller internasjonale organisasjoner.

Veiledning:

Bestemmelsens annet ledd kan eksempelvis omfatte vakter, rengjøringspersonell og andre som gjennom sitt arbeid er i en posisjon hvor en lett kan skaffe seg tilgang eller på annen måte få utilsiktet tilgang. I henhold til VF § 75 skal den autorisasjonsansvarlige bekrefte at andre tiltak for å redusere risikoen ikke er tilstrekkelig til å fjerne behovet for klarering, hvis begrunnelsen er at det foreligger en risiko for vilkårlig tilgang. Se veiledning til VF § 75 for utfyllende informasjon om dette.

At man klareres for en nasjonal sikkerhetsgrad innebærer ikke at man også er klarert for tilsvarende sikkerhetsgrader fastsatt av internasjonale organisasjoner, eksempelvis NATO. Ved klarering for tilgang til informasjon gradert NATO CONFIDENTIAL, NATO SECRET og COSMIC TOP SECRET, gjelder kravene i sikkerhetsloven med forskrifter når ikke annet følger av NATOs regler for personellsikkerhet.

NSM legger til grunn at dersom behovet for klarering bortfaller før klareringsmyndigheten har fattet en realitetsavgjørelse i saken, vil det ikke lenger være hjemmel for å fatte en avgjørelse etter § 8-4. Klareringsmyndigheten skal derfor avslutte saken uten realitetsavgjørelse.

2.3. § 8-3 Adgangsklarering

§ 8-3 Adgangsklarering

Et departement kan innenfor sitt ansvarsområde fatte vedtak om krav til adgangsklarering for tilgang til hele eller deler av skjermingsverdige objekter eller infrastruktur. Sikkerhetsmyndigheten kan fatte slike vedtak overfor virksomheter som ikke er omfattet av noe departements ansvarsområde.

Det skal ikke fattes vedtak om krav til adgangsklarering dersom det kan iverksettes andre egnede sikkerhetstiltak.

Avgjørelsen om krav til adgangsklarering som berører selvstendige rettssubjekter, kan påklages.

Personer kan gis adgangsklarering dersom de skal ha tilgang til objekter eller infrastruktur som er klassifisert etter § 7-2. Departementet kan bestemme at personer med sikkerhetsklarering for et bestemt nivå også er klarert for adgang til et bestemt skjermingsverdig objekt eller en bestemt skjermingsverdig infrastruktur.

Kongen kan gi forskrift om krav til adgangsklarering og om forholdet mellom adgangsklarering og sikkerhetsklarering.

Veiledning:

Med adgangsklarering menes klareringsnivåene adgangsklarering og utvidet adgangsklarering.

Krav til adgangsklarering vil fremgå av vedtak som er fattet av ansvarlig departement eller NSM. NSM legger til grunn at vedtaket kan omfatte krav om adgangsklarering, utvidet adgangsklarering, eller en kombinasjon av disse. KF § 15 gir nærmere bestemmelser om departementets vedtak om adgangsklarering og utvidet adgangsklarering.

Eksempler på andre egnede sikkerhetstiltak som nevnt i andre ledd, kan være fysiske eller organisatoriske sikkerhetstiltak. NSM legger til grunn at vurderingen bør være dokumentert.

Innføring av krav til adgangsklarering kan etter tredje ledd påklages av virksomheten som berøres av tiltaket. Den enkelte ansatte vil således ikke ha en klagerett. Klagen fremsettes til departement som har fattet vedtaket. Kongen i statsråd er klagemyndighet.

Til fjerde ledd vil NSM bemerke at dersom en adgangsklarert person skal ha tilgang til sikkerhetsgradert informasjon på nivå KONFIDENSIELT eller høyere, skal vedkommende sikkerhetsklareres for det aktuelle nivået.

Det fremgår av KF § 16 at personer med sikkerhetsklarering for KONFIDENSIELT eller høyere også er klarert for adgang til skjermingsverdig objekt eller infrastruktur i de tilfeller det er fattet vedtak om adgangsklarering etter SL § 8-3.

Klareringsforskriften og virksomhetsikkerhetsforskriften gir nærmere bestemmelser om adgangsklarering og forholdet mellom adgangsklarering og sikkerhetsklarering.

2.4. § 8-4 Avgjørelse om klarering

§ 8-4 Avgjørelse om klarering

En person kan bare klareres dersom det ikke finnes rimelig grunn til å tvile på at personen er sikkerhetsmessig skikket. Klareringsmyndigheten fatter avgjørelse om klarering.

I vurderingen skal det legges vekt på forhold som er relevante for personens pålitelighet, lojalitet og dømmekraft i forbindelse med behandling av gradert informasjon og tilgang til skjermingsverdige objekter og infrastruktur. Vurderingen skal gjøres på grunnlag av en personkontroll.

Klareringsmyndigheten skal se til at klareringssaken er så godt opplyst som mulig. Dersom det er tvil om en person er sikkerhetsmessig skikket, skal klareringsmyndigheten holde en sikkerhetssamtale med personen.

Opplysninger om følgende forhold kan tillegges vekt:

- a) spionasje, planlegging eller gjennomføring av terror, sabotasje, attentat eller lignende, og forsøk på slik virksomhet*
- b) straffbare handlinger eller forberedelser eller oppfordringer til straffbare handlinger*
- c) forhold som kan føre til at personen selv, eller personens nærstående, utsettes for trusler mot liv, helse, frihet eller ære, slik at personen kan bli presset til å handle i strid med nasjonale sikkerhetsinteresser*
- d) forfalskning av eller feilaktig eller unnlatt fremstilling av faktiske forhold som personen måtte forstå har betydning for sikkerhetsklareringen*
- e) misbruk av alkohol eller andre rusmidler*
- f) enhver sykdom som på medisinsk grunnlag kan gi forbigående eller varig svekkelse av påliteligheten, lojaliteten eller dømmekraften*
- g) kompromittering av skjermingsverdig informasjon eller brudd på sikkerhetsbestemmelser*
- h) nektelse eller unnlatelse av å gi personopplysninger om seg selv*
- i) ikke å orientere den autorisasjonsansvarlige om egne forhold av betydning for sikkerheten*
- j) nektelse av å gi taushetsløfte, tilkjenneegivelse av ikke å ville være bundet av taushetsløfte eller nektelse eller unnlatelse av å delta i sikkerhetssamtale*
- k) økonomiske forhold som kan friste han eller henne til å handle i strid med nasjonale sikkerhetsinteresser*
- l) forbindelse med organisasjoner som har ulovlig formål, og som kan true den demokratiske samfunnsordenen, eller som anser vold eller terrorhandling som akseptable virkemidler*
- m) manglende mulighet til å gjennomføre en tilfredsstillende personkontroll*
- n) tilknytning til andre stater*
- o) annet som kan gi grunn til å frykte at en person vil kunne opptre i strid med nasjonale sikkerhetsinteresser.*

Politisk engasjement og annet lovlig samfunnsengasjement, som medlemskap i, sympati med eller aktivitet for lovlige politiske partier eller organisasjoner, skal ikke tillegges vekt i vurderingen av om en person er sikkerhetsmessig skikket.

Opplysninger om nærstående personer skal bare tillegges vekt dersom de er sikkerhetsmessig relevante.

Kongen kan gi forskrift om klarering og gjennomføring av sikkerhetssamtale.

Veiledning:

NSM mener at forutsetningen for å bli klarert, at det ikke er rimelig grunn til å tvile om vedkommende er sikkerhetsmessig skikket, tydeliggjør at klarering er et forebyggende virkemiddel. Dersom det foreligger et behov for klarering som nevnt i SL § 8-1 annet ledd, har vedkommende rett til å bli vurdert. Klareringsmyndigheten på sin side har en plikt til å følge regelverket, og å legge til grunn de vurderingskriterier som følger av lov og forskrift. NSM bemerker at det er klareringsmyndigheten som

avgjør om personen er sikkerhetsmessig skikket, og den enkelte har ikke krav på å få en sikkerhetsklarering.

Det ligger i klareringens forebyggende karakter at rimelig grunn til å tvile på en persons sikkerhetsmessige skikkethet kan oppstå på et tidspunkt før det foreligger en grunn til å tro at vedkommende faktisk representerer en aktuell sikkerhetsrisiko.

Bestemmelsens andre ledd bidrar til å gi begrepet *sikkerhetsmessig skikket* et nærmere innhold. *Pålitelighet, lojalitet og dømmekraft* kan imidlertid ikke sees som selvstendige vilkår for klarering. Bestemmelsens fjerde ledd bokstav a – o gir eksempler på forhold som kan påvirke en persons pålitelighet, lojalitet og dømmekraft. Selv om det ikke er nevnt eksplisitt i bestemmelsen, legger NSM til grunn at klareringsmyndighetens avgjørelse må baseres på en konkret og individuell helhetsvurdering og det avgjørende er hvorvidt det finnes rimelig grunn til å tvile på om vedkommende er sikkerhetsmessig skikket. Vurderingene må også ses i sammenheng med det nivå vedkommende skal klareres for. Desto høyere klareringsnivå, desto mindre grad av tvil kan aksepteres.

Bestemmelsen oppstiller videre en viktig ramme for vurderingen. Det er vedkommendes skikkethet til å behandle gradert informasjon eller til å få tilgang til skjermingsverdige objekter eller infrastruktur, som skal være temaet for vurderingene. Klareringsmyndighetene kan eksempelvis ikke legge vekt på om vedkommende innehar en fremtredende posisjon eller de konsekvensene en eventuell negativ avgjørelse kan få for vedkommende eller virksomheten. Dette ville være å ta utenforliggende hensyn i avgjørelsen, og kan føre til at avgjørelsen må anses ugyldig.

Bestemmelsens tredje ledd pålegger klareringsmyndigheten et selvstendig ansvar for å opplyse saken så godt som mulig. I dette ligger etter NSMs oppfatning at klareringsmyndigheten må innhente informasjon, foreta undersøkelser og opplyse saken så langt det er nødvendig innenfor de sikkerhets- og rettssikkerhetsmessige rammer som gjelder for saksbehandlingen. Hvorvidt saken er tilstrekkelig opplyst vil bero på en skjønnsmessig vurdering fra sak til sak. En grundig saksutredning er også av vesentlig betydning for den enkeltes rettssikkerhet.

I den konkrete helhetsvurderingen av om klarering kan gis eller opprettholdes skal alle relevante opplysninger vurderes. Dette innebærer at også opplysninger som bidrar til å redusere tvil om sikkerhetsmessig skikkethet skal vektlegges i helhetsvurderingen. Eksempelvis kan dette være opplysninger hvor det konkret fremgår hvordan personen har forholdt seg til sin egen potensielle sårbarhet over tid. Dette innebærer at denne type opplysninger skal innhentes, med mindre risikoen som foreligger uansett ikke kan reduseres tilstrekkelig til at klarering kan gis eller opprettholdes. Det er opp til klareringsmyndigheten å vurdere hvilke opplysninger som faktisk reduserer tvilen.

Forsvarsdepartementet understreker i forarbeidene til sikkerhetsloven at sikkerhetssamtale skal avholdes dersom klareringsmyndigheten er i tvil om personen er sikkerhetsmessig skikket. NSM viser til at sikkerhetssamtalen i praksis vil være en mulighet for personen til bidra til å avklare en eventuell tvil, og at samtalen i slike tilfeller derfor har en viktig rettssikkerhetsmessig funksjon. Forsvarsdepartementet uttrykker videre at det kun er i de tilfeller hvor det er åpenbart at en slik samtale ikke vil kunne endre avgjørelsen, at klareringsmyndigheten kan unnlate å gjennomføre en sikkerhetssamtale. NSM legger derfor til grunn at det ikke er nødvendig å holde en sikkerhetssamtale

dersom det allerede foreligger rimelig grunn til å tvile på om personen er sikkerhetsmessig skikket, jf. § 8-4 første ledd, og samtalen ikke kan endre avgjørelsen.

NSM legger til grunn at en sikkerhetssamtale også kan benyttes til å innhente opplysninger som er nødvendige for å oppfylle kravet om at saken er så godt opplyst som mulig, jf. § 8-4 tredje ledd første punktum. Det blir opp til klareringsmyndigheten å vurdere om sikkerhetssamtale er et egnet virkemiddel i denne sammenheng, eller om saken kan opplyses på andre måter. Sikkerhetssamtalens formål og funksjon er nærmere redegjort for i KF § 19 første ledd.

Opplistingen av relevante forhold i paragrafens fjerde ledd bokstav a – o gir ytterligere innhold til begrepet *sikkerhetsmessig skikkethet*. NSM legger til grunn at opplistingen i bokstav a til n angir eksempler på hva som er relevant for vurderingen av en persons sikkerhetsmessige skikkethet. Opplistingen er også til hjelp på den måten at de gjør det unødvendig å diskutere hvorvidt temaene faktisk er relevante for vurderingen av sikkerhetsmessig skikkethet. Det er imidlertid viktig å være klar over at temaene skal inngå i en helhetsvurdering der alle relevante forhold er tatt i betraktning og vektet, og ikke må oppfattes som selvstendige hjemler for å nekte en klarering. Det vil forekomme at ett av forholdene nevnt i bokstavene a til o, i seg selv vil kun begrunne en klareringsnektelse, men det bør likevel synliggjøres at man har sett hen til øvrige forhold, og at det er foretatt en helhetsvurdering. Vilkåret er i alle tilfeller hvorvidt det er rimelig grunn til å tvile på at personen er sikkerhetsmessig skikket, og det relevante temaet skal uansett vurderes opp mot dette.

NSM legger til grunn at bestemmelsens ordlyd «*Opplysninger om følgende forhold **kan** tillegges vekt*» ikke er ment å innebære at klareringsmyndigheten i sin vurdering kan velge å se bort fra relevante forhold som omfattes av bokstav a-n.

Til bokstav b) bemerkes at NSM legger til grunn at det er den straffbare handlingen eller forberedelsen til denne, som i seg selv kan vektlegges. Det er således ikke avgjørende for relevansvurderingen om politiet er inne i saken, om saken er henlagt eller har endt med domfellelse.

Til bokstav c) vil NSM bemerke at *nasjonale sikkerhetsinteresser* er definert i SL § 1-5.

Til bokstav (d) vil NSM bemerke at det ikke er avgjørende *hvem* som er eller skulle ha vært mottaker av opplysningene. En slik mottaker vil imidlertid typisk være klareringsmyndigheten, den autorisasjonsansvarlige eller andre offentlige myndigheter. Når det gjelder *hvilke opplysninger* en person må forstå har betydning for sikkerhetsklareringen, legger NSM til grunn at dette er de samme opplysninger som omfattes av SL § 8-11 *Varslingsplikt om forhold som kan påvirke sikkerhetsmessig skikkethet*, jf. veiledningsteksten til denne bestemmelsen. Ufullstendige opplysninger kan også tillegges vekt, jf. SL § 8-5 fjerde ledd.

NSM legger til grunn at forfalskning/unnlattelse/feilaktig fremstilling av faktum kan sies å berøre kjernen av det som ligger i begrepene, pålitelighet, lojalitet og dømmekraft. NSM er av den oppfatning at det bør føres en generelt streng praksis når det gjelder vektlegging av disse forhold.

Til bokstav e) vil NSM bemerke at det med *misbruk* også menes enhver bruk av det som etter norsk lov anses som ulovlige rusmidler. Misbruk av lovlige rusmidler og legemidler utskrevet av lege er også relevant å vurdere.

Til bokstav f) vil NSM bemerke at det ikke bare er sykdommen i seg selv som relevant, men også om en sykdom nødvendiggjør en medisinerings som vil kunne medføre svekkelse av sikkerhetsmessig skikkethet.

Til bokstav g) bemerker NSM at hva som menes med kompromittering fremgår av VF § 8.

Til bokstav h) legger NSM til grunn at det med *nektelse* menes at vedkommende gir eksplisitt uttrykk for at han eller hun ikke vil gi de aktuelle opplysningene. Med unnlatelse mens her tilfeller hvor vedkommende har fått en oppfordring om å gi opplysninger, men hvor vedkommende ikke gir klareringsmyndigheten eller den autorisasjonsansvarlige de opplysningene det er bedt om. Dersom klareringsmyndigheten har grunn til å tro at unnlatelsen er bevisst, vil unnlatelsen kunne være relevant i vurderingen av om personen er sikkerhetsmessig skikket.

I saker der vedkommende ikke besvarer henvendelser og klareringsmyndigheten ikke kjenner til årsaken bør klareringsmyndigheten vurdere om klareringssaken skal avsluttes uten realitetsavgjørelse i samsvar med SL § 8-5 fjerde ledd.

NSM legger til grunn at også nektelse eller unnlatelse av å gi relevante opplysninger om *nærstående* vil kunne tillegges vekt. Det vises i denne sammenheng til KF § 6 og § 7.

Til bokstav i) viser NSM til veiledningen til SL § 8-11 når det gjelder hvilke forhold som anses å være av betydning for sikkerheten. NSM legger til grunn at også unnlatelse av å orientere den autorisasjonsansvarlige om eksempelvis sikkerhetsbrudd o.l. vil kunne vektlegges, selv om det etter SL § 8-11 ikke er av en slik art at det kan få betydning for om personen er sikkerhetsmessig skikket.

Til bokstav j) vil NSM bemerke at nektelse eller unnlatelse av å delta i sikkerhetssamtale omfatter både aktiv nektelse og unnlatelse av å møte til avtalt samtale.

Til bokstav k) vil NSM bemerke at en persons økonomiske forhold kan være relevant på en rekke måter i vurderingen av en persons sikkerhetsmessige skikkethet, også ut over de rene tilfellene der en person lar seg *friste* av økonomisk vinning til å handle i strid med sikkerhetsmessige interesser. Økonomiske forhold kan eksempelvis være en indikasjon på vedkommendes evne og vilje til å ivareta sine forpliktelser, noe som alltid vil være relevant i vurderingen av sikkerhetsmessig skikkethet.

Til bokstav l) vil NSM bemerke at begrepet *forbindelse* i denne sammenheng ikke må oppfattes til kun å gjelde straffbare forbindelser. Enhver forbindelse mellom personer som inngår i personkontrollgrunnlaget og organisasjoner som nevnt, vil, slik NSM ser det, være relevant. Det er heller ikke avgjørende hvilken form forbindelsen har, da det sentrale spørsmålet er om forbindelsen kan påvirke vedkommendes sikkerhetsmessige skikkethet. Vurderingen av hvilken vekt forbindelsen skal ha, inngår i klareringsmyndighetens helhetsvurdering.

Til bokstav (m) legger NSM til grunn at manglende mulighet for å gjennomføre en tilfredsstillende personkontroll alltid vil være relevant. Dersom klareringsmyndigheten ikke klarer å etablere et tilstrekkelig grunnlag å bygge sin vurdering av sikkerhetsmessig skikkethet på, vil dette måtte ha betydelig vekt ved avgjørelse om sikkerhetsklarering. NSM viser eksempelvis til veiledning til KF § 13.

Til bokstav n) vil NSM bemerke at det i saker som omhandler tilknytning til andre stater må vurderes om det foreligger forhold ved tilknytningen som kan gjøre personen sårbar for press, fristelse eller forledelse, og om tilknytningen kan innebære at personen kan komme i lojalitetskonflikter. Det må foretas en konkret vurdering av om tilknytningen kan ha en betydning for sikkerhetsmessig skikkethet. Uttrykket «tilknytning» må tolkes vidt. Mange forhold kan indikere at det foreligger en tilknytning som er relevant å undersøke nærmere i denne sammenheng, for eksempel statsborgerskap, familie/slekt/venner, økonomiske interesser eller kontakt med en annen stats myndigheter. Graden av tilknytning må også inngå i vurderingen; eksempelvis hvor nære de familiære eller vennskapelige relasjonene er, hvilken form for kontakt personen har med disse eller hvor store de økonomiske interessene er. Det presiseres at enhver tilknytning til annen stat i seg selv ikke gir grunn for en negativ avgjørelse. Det må vurderes konkret hvordan tilknytningen og den aktuelle statens sikkerhetsmessige betydning kan virke inn på personens sikkerhetsmessige skikkethet. Forhold relatert til dette er også omtalt i merknadene til § 8-7 første ledd og KF § 18. NSM legger til grunn at tilknytning er dynamisk, og tilknytningens betydning kan endre seg over tid. Tilknytningsforhold må derfor alltid vurderes på nytt ved en ny forespørsel om klarering.

Til bokstav o) vil NSM bemerke at det ikke er mulig å gi noen uttømmende oversikt over alle forhold som kan være av betydning for en persons sikkerhetsmessige skikkethet. I erkjennelsen av dette, fremgår det derfor av bokstav o) at også andre forhold enn de som er spesifikt nevnt i bokstav a) til n) kan være relevante i vurderingen av en persons sikkerhetsmessige skikkethet. Et eksempel på slike forhold kan være lojalitetsbånd til organisasjoner, miljøer eller religion e.l., som kan komme i konflikt med nasjonale sikkerhetsinteresser. Andre eksempler kan være usikker identitet, forhold knyttet til manglende dømmekraft, eller manglende evne til sikkerhetsmessig forståelse.

Ved avgjørelse om adgangsklarering og utvidet adgangsklarering, gir KF § 17 nærmere bestemmelser om hvilke forhold etter SL § 8-4 fjerde ledd som avgjørelsen minst skal bygge på.

2.5. § 8-5 Gjennomføring av personkontroll

§ 8-5 Gjennomføring av personkontroll

Sikkerhetsmyndigheten skal gjennomføre en personkontroll av alle som skal klareres.

Den som klareres, må ha gitt samtykke til kontrollen. Samtykket skal omfatte fornyet kontroll etter tredje ledd. Personkontrollen gjennomføres etter anmodning fra klareringsmyndigheten med mindre sikkerhetsmyndigheten har bestemt noe annet.

Klareringsmyndigheten skal be om en fornyet personkontroll innenfor gyldighetstiden til en klarering dersom det er behov for det.

En personkontroll skal omfatte opplysninger gitt av personen som skal klareres. Personen plikter å gi fullstendige opplysninger om forhold som kan ha betydning for vurderingen av om personen er sikkerhetsmessig skikket. En klareringssak kan avsluttes uten realitetsavgjørelse dersom en person ikke svarer på henvendelser fra klareringsmyndigheten.

Dersom personen skal sikkerhetsklareres for HEMMELIG eller høyere sikkerhetsgrader eller adgangsklareres til objekter eller infrastruktur klassifisert MEGET KRITISK, og i andre særlige tilfeller, kan det gjennomføres en personkontroll av nærstående personer.

Personkontrollen skal også omfatte andre opplysninger som klareringsmyndigheten sitter med, og opplysninger fra relevante registre. Den kan også omfatte opplysninger fra andre kilder, som offentlige myndigheter, tjenestesteder, arbeidsplasser og andre referanser.

Det skal ikke innhentes, registreres eller videreformidles opplysninger om politisk engasjement som nevnt i § 8-4 femte ledd.

Den behandlingsansvarlige for relevante registre plikter å utlevere registeropplysninger uten hinder av taushetsplikt. Registeropplysninger skal meddeles skriftlig. Det kan ikke kreves vederlag for registeropplysningene.

Behandlingsansvarlige for relevante registre skal legge til rette for digitalisert overføring av registeropplysninger til sikkerhetsmyndigheten.

Opplysninger som klareringsmyndigheten har fått i forbindelse med personkontroll, skal ikke benyttes til andre formål enn vurdering av om personen er sikkerhetsmessig skikket. Klareringsmyndigheten kan likevel gi opplysninger til den autorisasjonsansvarlige dersom det er nødvendig for sikkerhetsmessig oppfølging av personen.

Kongen kan gi forskrift om:

- a) personkontroll av nærstående*
- b) fornyet personkontroll*
- c) hvilke registre som er relevante for personkontroll*
- d) framgangsmåten ved registerundersøkelser i utlandet*
- e) utlevering av opplysninger ved tilsvarende personkontroll som utføres av andre lands myndigheter*
- f) arkivering, oppbevaring, forsendelse og digitalisert overføring av personkontrollopplysninger.*

Veiledning:

NSM legger til grunn at begrepet «personkontroll» i bestemmelsens første ledd omfatter registerundersøkelser etter KF §§ 8 og 9. Klareringsmyndighetene kan selv innhente utfyllende opplysninger fra kildene, eller innhente opplysninger fra andre kilder i samsvar med sjette ledd.

For at et samtykke om personkontroll skal være gyldig må den enkelte forstå hva samtykket innebærer. I særlige tilfeller vil det fremstå nødvendig å klarere personer under 18 år, for eksempel der det er ønskelig å benytte lærlinger i stillinger som gir tilgang til skjermingsverdig informasjon eller der man må ha tilgang til objekter hvor det er fattet vedtak om krav til adgangsklaring. I utgangspunktet har ikke mindreårige rettslig handleevne. Rettslig sett er det derfor den mindreåriges foreldre eller foresatte som kan gi samtykke til å gjennomføre personkontroll for hovedpersonen. NSM mener klareringsmyndigheten i disse tilfellene bør innhente samtykke fra den mindreåriges foresatte før det foretas personkontroll og opprettes klareringssak. De foresatte bør informeres om hva en personkontroll innebærer av undersøkelser, juridiske sider i klareringsprosessen og konsekvenser av

å gi feilaktige opplysninger. NSM legger til grunn at personer under 15 år ikke under noen omstendighet bør klareres.

Det kreves ikke samtykke til personkontroll fra de nærstående personer som skal undersøkes i tilknytning til klareringen av hovedpersonen. Det bemerkes likevel at det i forbindelse med innhenting av personkontrollopplysninger fra andre stater, i noen tilfeller kreves samtykke fra den personen som skal undersøkes. Dette betyr at det i noen tilfeller også må innhentes samtykke fra nærstående.

Tredje ledd viser til at det nå er adgang for klareringsmyndigheten til å be om fornyet personkontroll ved behov, når som helst i klareringens gyldighetstid. Dette åpner for at klareringsmyndigheten kan be om fornyet personkontroll både ved mistanke om nye forhold som kan påvirke om en person er sikkerhetsmessig skikket etter lovens § 8-8, og som ledd i regelmessig oppfølging av klarerte personer. Dette gjelder også ved behandling av klager på avgjørelse om klarering. NSM understreker at en hjemmel til kontroll ikke innebærer en plikt for klareringsmyndigheten til å føre regelmessig kontroll og foreta en fornyet personkontroll med alle som har klarering.

Til fjerde ledd vil NSM bemerke at plikten personen har til å gi fullstendige opplysninger både gjelder ved forespørsel om klarering og er en løpende plikt gjennom hele perioden man er klarert. NSM viser i den forbindelse til sikkerhetsloven § 8-11.

I noen tilfeller får klareringsmyndigheten ikke svar fra hovedpersonen på sine henvendelser. Klareringsmyndigheten bør i disse tilfellene forsøke å opplyse årsaken til dette ved å ta kontakt med personen på nytt, for eksempel gjennom andre kanaler. Dersom vedkommende ikke svarer på klareringsmyndighetens henvendelser kan saken avsluttes uten realitetsavgjørelse. Dette innebærer at klareringsmyndigheten avslutter saksbehandlingen uten å foreta en vurdering av om personen er sikkerhetsmessig skikket. NSM gjør imidlertid oppmerksom på at dette er til forskjell fra forholdene i § 8-4 fjerde ledd bokstav h, som regulerer de tilfellene som gjelder nektelse eller aktiv handling av ikke å forholde seg til de krav som settes til medvirkning i klareringsprosessen. Avslutning uten realitetsavgjørelse er en avgjørelse som gir rett til å klage, jf. § 8-17. NSM legger til grunn at retten til innsyn først inntreffer etter at det er fattet en realitetsavgjørelse, jf. § 8-14.

Bestemmelsens femte ledd om hvem personkontroll gjennomføres for er nærmere regulert i KF §§ 2 og 5. Det kan også gjennomføres personkontroll av nærstående i andre særlige tilfeller. Begrepet særlige tilfeller omfatter situasjoner der det er rimelig grunn til å anta at nærstående kan påvirke en persons sikkerhetsmessige skikkethet. Et eksempel på et slikt særlig tilfelle kan være der nærstående har utenlandsk statsborgerskap. Dersom klareringsmyndigheten mener at et særskilt tilfelle foreligger, må det gis egen melding til NSM om dette for å sikre at det gjennomføres personkontroll også for den eller de nærstående det gjelder.

NSM bemerker til paragrafens sjette ledd at det må legges til grunn at det med opplysninger her menes opplysninger som er relevante for vurderingen av sikkerhetsmessig skikkethet etter lovens § 8-4. Der det innhentes opplysninger fra andre kilder enn de klareringsmyndigheten selv sitter med og relevante registre, vil retten til å utlevere personkontrollopplysninger til klareringsmyndigheten ikke gå foran lovbestemt taushetsplikt, med mindre vedkommende på forhånd har gitt sitt samtykke. NSM legger til grunn at privatpraktiserende leger/behandlere som mottar statlig støtte som hovedregel skal gi opplysninger vederlagsfritt. Spørsmål om vederlag til andre som utleverer opplysninger vil bero på

en konkret vurdering i den enkelte sak. NSM forutsetter at spørsmålet om vederlag avklares på forhånd.

Vedrørende syvende ledd legger NSM til grunn at den ikke hindrer retten og plikten til utlevering av opplysninger om forbindelse til relevante organisasjoner som følger av lovens § 8-4 fjerde ledd bokstav l.

Til åttende ledd bemerker NSM at behandlingsansvarlige skal forstås på samme måte som registreier. Av hensyn til notoritet og etterfølgende kontroll bør alle opplysninger sikres skriftlig i saksbehandlingen.

Etter bestemmelses tiende ledd annen setning kan klareringsmyndigheten gi opplysninger til autorisasjonsansvarlig der det er nødvendig for sikkerhetsmessig oppfølging av personen. Dette kan gjøres på eget initiativ fra klareringsmyndigheten, eller på forespørsel fra autorisasjonsansvarlig. Det er klareringsmyndigheten som avgjør hva som er nødvendig å utlevere. NSM legger til grunn at slik utlevering må skje skriftlig. NSM bemerker at opplysninger fra personkontrollen også under gitte forutsetninger kan gis Politiets sikkerhetstjeneste (PST) i samsvar med SL § 8-12.

I de tilfeller hvor en person får INGEN KLARERING (IK) bør klareringsmyndigheten gjøre autorisasjonsansvarlig kjent med at det foreligger opplysninger som kan være av sikkerhetsmessig betydning for autorisasjon av personen for BEGRENSET. Hvis det er behov for å autorisere vedkommende for BEGRENSET kan autorisasjonsansvarlig i slike tilfeller anmode klareringsmyndigheten om nødvendige opplysninger.

NSM anser at det ligger innenfor bestemmelsens ramme at klareringsmyndigheten kan dele opplysninger med andre offentlige myndigheter i den grad det er nødvendig for å opplyse en klareringssak. Et eksempel på dette kan være der det er nødvendig å gi opplysninger for å identifisere den aktuelle problemstillingen som klareringsmyndigheten ønsker belyst av kilden.

2.6. § 8-6 Bruk av vilkår ved klarering

§ 8-6 Bruk av vilkår ved klarering

En klarering kan i særlige tilfeller gis på nærmere angitte vilkår, for eksempel at den skal være avgrenset til bare å gjelde en konkret stilling.

Kongen kan gi forskrift om bruk av vilkår ved klarering.

Veiledning:

NSM legger til grunn at begrepet *særlige tilfeller* indikerer at bruk av vilkår ikke skal være en alminnelig løsning i klareringssaker. KF § 21 annet ledd setter krav til at vilkår skal være egnet til å redusere risikoen ved å gi personen klarering. NSM legger til grunn at vilkårene må være praktiserbare, kunne kontrolleres og at de ikke må være uforholdsmessige tyngende for den klarerte. Vilårene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i sikkerhetsloven, andre lover eller forskrifter.

Vilkår kan benyttes ved alle typer klareringer og kan settes til å gjelde hele eller deler av klareringsperioden. Vilkår kan, i de tilfeller hvor det er nødvendig, kombineres med å gi klarering for et lavere nivå enn hva det er bedt om.

NSM legger til grunn at vilkår kan benyttes både til å redusere en sårbarhet som bidrar til rimelig grunn til å tvile på om personen er sikkerhetsmessig skikket, til et akseptabelt nivå, og til å redusere risikoen for at vedkommende kan komme til å handle i strid med sikkerhetsmessige interesser. I vurderingen av om vilkår er et egnet virkemiddel, kan klareringsmyndighetene også ta hensyn til om vilkåret bidrar til å redusere skadepotensialet dersom personen i en gitt situasjon skulle handle i strid med nasjonale sikkerhetsinteresser. NSM legger til grunn at klareringsmyndigheten også kan legge vekt på forhold ved virksomheten i sin vurdering av om vilkår er et egnet virkemiddel.

Et vilkår kan benyttes for å avgrense klareringens bruksområde, eller til å knytte en oppfylleelsesplikt til autoriserende virksomhet og hovedpersonen, eventuelt en kombinasjon av disse. Et eksempel på avgrensning av bruksområdet kan være der klareringen kun gjelder for stilling, oppdrag eller funksjon vedkommende skal ha i virksomheten (*stillingsklarering*). Et eksempel på oppfylleelsesplikt kan være der det settes som vilkår at det skal gjennomføres jevnlig autorisasjonssamtaler. Den autorisasjonsansvarlige skal fastsette hvordan vilkårene skal følges opp før det gis autorisasjon, jf. VF § 67.

Stillingsklarering innebærer at klareringen kun er gyldig for tilgang til skjermingsverdig informasjon, objekt eller infrastruktur i den stillingen som begrunnet behovet for klarering. En adgangsklarering kan eksempelvis også avgrenses til å gjelde en konkret sektor, samt hele eller deler av et skjermingsverdig objekt eller infrastruktur. En klarering som er gitt på slike vilkår vil således ikke være gyldig dersom vedkommende ikke lenger innehar stillingen eller skal ha tilgang til det aktuelle skjermingsverdige objekter eller infrastruktur.

NSM legger til grunn at klareringsmyndigheten, for å kunne vurdere hvorvidt et slikt vilkår er aktuelt, kan innhente opplysninger fra den autorisasjonsansvarlige, eksempelvis hvilke arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen, mengde og type gradert informasjon, informasjonssystemer personen får tilgang til, og/eller hvilke skjermingsverdige objekt eller infrastruktur personen gis adgang til. Andre opplysninger det kan være aktuelt å innhente er eksempelvis virksomhetens art, trusselsituasjonen, sikkerhetstilstanden i virksomheten, muligheten for å praktisere og kontrollere et gitt vilkår, mv.

NSM legger til grunn at både den klarerte og virksomheten (den autorisasjonsansvarlige) har en plikt til å oppfylle vilkårene, eventuelt til å legge til rette for oppfyllelse og sørge for gjennomføring og kontroll av etterlevelse. I henhold til SL § 8-5 tiende ledd kan klareringsmyndigheten gi nødvendige opplysninger til den autorisasjonsansvarlige slik at vilkårene kan følges opp. NSM legger videre til grunn at både den klarerte og den autorisasjonsansvarlige har en plikt til umiddelbart å orientere klareringsmyndigheten dersom hele eller deler av et vilkår ikke lar seg oppfylle, eller at vilkåret ikke virker etter sin hensikt. NSM legger til grunn at autorisasjonen som hovedregel må suspenderes inntil klareringsmyndigheten har vurdert konsekvensen av at vilkåret ikke lar seg oppfylle eller virker etter sin hensikt. Når det gjelder stillingsklarering eller tilsvarende vises det til det som er skrevet om klareringens gyldighet i veiledningsteksten ovenfor.

Vilkår må utformes skriftlig, og tilstrekkelig kortfattet og presist slik at det ikke gir rom for tvil om hva som menes. Begrunnelsen for vilkårssettingen må fremgå av klareringsmyndighetens interne begrunnelse, jf. SL § 8-13 tredje ledd. I begrunnelsen bør det også tydelig fremgå hvordan klareringsmyndigheten mener vilkåret vil være egnet til å redusere risikoen ved å gi personen klarering, jf. KF § 21 siste ledd. Den som blir klarert med vilkår skal underrettes i samsvar med SL § 8-13 første og annet ledd. Autorisasjonsansvarlig skal informeres om vilkår i samsvar med KF § 23 første ledd.

Den som blir klarert med vilkår kan påklage avgjørelsen i henhold til sikkerhetsloven § 8-17.

2.7. § 8-7 Klarering av personer med utenlandsk statsborgerskap

§ 8-7 Klarering av personer med utenlandsk statsborgerskap

En person som har utenlandsk statsborgerskap, kan etter en konkret helhetsvurdering få klarering, dersom det ikke er rimelig grunn til å tvile på at personen er sikkerhetsmessig skikket. I tillegg til forholdene i § 8-4 skal det i vurderingen legges vekt på hjemlandets sikkerhetsmessige betydning, personens tilknytning til hjemlandet og tilknytningen til Norge.

Ved klarering av en person med utenlandsk statsborgerskap, skal det vurderes særskilt om bruk av vilkår, som for eksempel stillingsklarering, kan være et risikoreduserende tiltak.

Kongen kan gi forskrift om klarering av personer med utenlandske statsborgerskap.

Veiledning:

NSM legger til grunn at bestemmelsen også gjelder personer som har dobbelt statsborgerskap, er statsløse eller har uavklart statsborgerskap.

Klareringsmyndighetene skal i vurderingen av hjemlandets sikkerhetsmessige betydning legge vekt på NSMs sikkerhetsmessige vurdering av statens betydning for norske sikkerhetsinteresser, jf. KF § 18. NSM har i veiledningen til KF § 18 gitt eksempler på forhold som kan inngå i NSMs vurderinger. Fremmede staters sikkerhetsmessige betydning vil variere. Det henvises her til NSMs sikkerhetsmessige vurderinger som nevnt ovenfor.

Når det gjelder «personens tilknytning til hjemlandet», må det i stor grad gjøres de samme vurderingene som ved «tilknytning til andre stater», jf. veiledningen til SL § 8-4 fjerde ledd bokstav n. Den sikkerhetsmessige betydningen av tilknytningen må vurderes blant annet opp mot graden og arten av tilknytningen. NSM legger til grunn at, i tillegg til hjemlandet, skal også andre stater vedkommende har tilknytning til vurderes etter SL § 8-4 fjerde ledd bokstav n.

Graden av personens tilknytning til Norge vil kunne gi klareringsmyndighetene et grunnlag for å vurdere om personen kan forventes å ivareta norske sikkerhetsinteresser. Relevante forhold er for eksempel botid i Norge, oppholdsgrunnlag, arbeid, familie/nettverk her mv.

Til bestemmelsens annet ledd vil NSM bemerke at bestemmelsen gir klareringsmyndighetene en plikt til å vurdere om bruk av vilkår i disse tilfellene kan være et risikoreduserende tiltak. Hensikten bak denne bestemmelsen er, slik NSM ser det, todelt. For det første er hensikten å utvide mulighetsrommet for klarering av utenlandske statsborgere ved å benytte stillingsklarering som et risikoreduserende tiltak. For det andre medfører klarering av utenlandske statsborgere en risiko for potensielle lojalitetskonflikter, og stillingsklarering vil kunne benyttes til å redusere risiko knyttet til dette.

Dersom det er åpenbart at vilkår ikke kan ha en tilstrekkelig risikoreduserende effekt, eller det fremstår som åpenbart unødvendig å sette vilkår, mener NSM at det ikke er nødvendig for klareringsmyndighetene å vurdere vilkår nærmere. NSM legger til grunn at de vurderinger som klareringsmyndigheten gjør knyttet til dette bør dokumenteres i saken.

2.8. § 8-8 Tilbakekallelse, nedsettelse eller suspensjon av klarering

§ 8-8 Tilbakekallelse, nedsettelse eller suspensjon av klarering

Dersom klareringsmyndigheten får opplysninger som gir grunn til å tvile på at en klarert person er sikkerhetsmessig skikket, skal klareringsmyndigheten vurdere å tilbakekalle eller nedsette klareringen, eller suspendere klareringen og iverksette nærmere undersøkelser. Er en klarering besluttet tilbakekalt, nedsatt eller suspendert, skal den autorisasjonsansvarlige varsles umiddelbart. Klareringsmyndigheten skal sende sikkerhetsmyndigheten begrunnet melding om beslutningen.

Veiledning:

Bestemmelsen angir når klareringsmyndigheten skal vurdere å tilbakekalle, nedsette eller suspendere klareringen. NSM mener at terskelen for når klareringsmyndigheten skal vurdere å tilbakekalle, nedsette eller suspendere klareringen er lavere enn terskelen for å nekte klarering etter SL § 8-4. NSM bemerker at suspensjon er en midlertidig avgjørelse i påvente av at klareringsmyndigheten kan opplyse saken tilstrekkelig til å foreta en fullstendig vurdering av om personen er sikkerhetsmessig skikket. Terskelen for å suspendere vil således være relativt lav. Det avgjørende vil være om opplysningene som klareringsmyndigheten på vurderingstidspunktet har mottatt, er av en slik art at det ikke er sikkerhetsmessig forsvarlig at vedkommende fortsatt er klarert i påvente av at saken blir tilstrekkelig opplyst.

Er en klarering besluttet tilbakekalt, nedsatt eller suspendert skal den det gjelder underrettes i samsvar med SL § 8-13.

Kravet om at klareringsmyndigheten skal sende begrunnet melding om beslutningen til sikkerhetsmyndigheten anses oppfylt ved registrering av avgjørelsen i det sentrale

saksbehandlingssystemet. NSM kan ved behov anmode klareringsmyndigheten om nærmere begrunnelse. Den interne begrunnelsen vil i disse tilfellene normalt anses som tilstrekkelig.

En suspendert sikkerhetsklarering medfører at personen i suspensjonsperioden har status INGEN KLARERING.

2.9. § 8-9 Autorisasjon

§ 8-9 Autorisasjon

Virksomhetens leder er autorisasjonsansvarlig og har ansvaret for sikkerhetsmessig ledelse og kontroll av autoriserte personer.

Det skal gjennomføres en autorisasjonssamtale før det gis autorisasjon. Autorisasjon kan bare gis dersom den autorisasjonsansvarlige ikke har opplysninger som gir rimelig grunn til å tvile på om en person er sikkerhetsmessig skikket.

Sikkerhetsmyndigheten kan kreve at virksomheten skal holde sikkerhetsmyndigheten orientert om hvilke personer som er autorisert.

Kongen kan gi forskrift om autorisasjon, autorisasjonsansvarliges plikter og virksomhetens plikt til å holde sikkerhetsmyndigheten orientert om hvilke personer som er autorisert.

Veiledning:

NSM legger til grunn at myndigheten til å autorisere ved behov kan delegeres, men det presiseres at det likevel er virksomhetens leder som har det overordnede ansvaret. NSM legger videre til grunn at delegasjonen bør omfatte sikkerhetsmessig ledelse og kontroll av personellet som følger av bestemmelsene i sikkerhetsloven og tilhørende forskrifter.

Det er gitt nærmere regler om autorisasjonssamtaler i VF § 68.

NSM mener at bestemmelsens annet ledd innebærer en plikt for autorisasjonsansvarlig til å avklare om det foreligger informasjon som gir rimelig grunn til å tvile om personen er sikkerhetsmessig skikket. Dersom personen tidligere har vært autorisert ved en annen virksomhet, skal autorisasjonsansvarlig før gjennomføring av autorisasjonssamtale hente inn opplysninger av betydning fra forrige autorisasjonsavgjørelse, jf. VF § 68.

I de tilfeller hvor en virksomhet har behov for å autorisere en person for BEGRENSET eller NATO RESTRICTED og personen har fått INGEN KLARERING (IK), vil det alltid foreligge opplysninger av sikkerhetsmessig betydning. Informasjon om at vedkommende tidligere har hatt en INGEN KLARERING kan fremkomme i dokumentasjon fra tidligere autorisasjonssak, eller ved at de ber personen selv opplyse om tidligere klareringsstatus. I tilfeller hvor den autorisasjonsansvarlige har opplysninger om at vedkommende tidligere har fått INGEN KLARERING, bør klareringsmyndigheten anmodes om nødvendige opplysninger slik at virksomheten kan gjøre en konkret vurdering av om det er forsvarlig å autorisere personen. Klareringsmyndigheten kan gi opplysninger som den har fått i forbindelse med personkontroll til den autorisasjonsansvarlige dersom det er nødvendig for sikkerhetsmessig oppfølging av personen, jf. SL § 8-5 tiende ledd.

Til bestemmelsens tredje ledd vil NSM avtale med den enkelte virksomhet hvordan orienteringen skal foregå i de tilfellene NSM krever en slik orientering, og hvilke opplysninger virksomheten skal gi.

NSM viser for øvrig til virksomhetssikkerhetsforskriftens bestemmelser om autorisasjon i §§ 67-74, og om roller i og ansvar for det forebyggende sikkerhetsarbeidet i § 6, samt om ressurser og kompetanse i § 7.

2.10. § 8-10 Nedsettelse, suspensjon eller tilbakekallelse av autorisasjon

§ 8-10 Nedsettelse, suspensjon og tilbakekallelse av autorisasjon

Dersom den autorisasjonsansvarlige får opplysninger som gir rimelig grunn til å tvile på at en autorisert person er sikkerhetsmessig skikket, skal den autorisasjonsansvarlige vurdere om autorisasjonen skal opprettholdes, tilbakekalles, nedsettes eller suspenderes. Den autorisasjonsansvarlige skal melde fra til klareringsmyndigheten om avgjørelsen.

En autorisasjon bortfaller dersom

- a) personen fratrer stillingen som autorisasjonen er knyttet til*
- b) behovet for autorisasjonen ikke lenger er til stede*
- c) personen ikke lenger har tilstrekkelig klarering.*

Veiledning:

Til bestemmelsens første ledd bemerker NSM at det er gitt bestemmelser i VF § 74.

At en autorisasjon opprettholdes innebærer at den autoriserte beholder sin opprinnelige autorisasjon. Blir autorisasjonen tilbakekalt betyr det at den autoriserte ikke lenger innehar gyldig autorisasjon. Autorisasjonsansvarlig kan også bestemme at autorisasjonen blir nedsatt, hvilket betyr at den autoriserte får en autorisasjon på et lavere nivå enn vedkommende hadde tidligere. Blir en autorisasjon suspendert innebærer dette en midlertidig avgjørelse om at personen mister sin autorisasjon, i påvente av å innhente ytterligere informasjon, eller vurdere de opplysningene som foreligger.

2.11. § 8-11 Varslingsplikt om forhold som kan påvirke sikkerhetsmessig skikkethet

§ 8-11 Varslingsplikt om forhold som kan påvirke sikkerhetsmessig skikkethet

En klarert og autorisert person skal umiddelbart varsle den autorisasjonsansvarlige om forhold som kan være av betydning for om personen er sikkerhetsmessig skikket.

Veiledning:

Varslingsplikten omfatter alle forhold som kan være av betydning for om personen er sikkerhetsmessig skikket. I praksis vil dette si forhold som nevnt i sikkerhetsloven § 8-4 fjerde ledd bokstav a) til o), opplysninger som etterspørres i personopplysningsblanketten i samsvar med KF § 6, jf. § 7, samt opplysninger om forhold som på en negativ måte kan påvirke personens evne til å følge opp eventuelle vilkår for klareringen. NSM bemerker at også nytt ekte-, partner- eller samboerskap inngår som en del av personens varslingsplikt.

NSM legger til grunn at varslingsplikten også gjelder for personer som er autorisert for BEGRENSET og/eller NATO RESTRICTED. Dersom vedkommende er klarert, men ikke autorisert, må vedkommende melde fra om nye forhold ved en eventuell ny autorisasjon.

2.12. § 8-12 Utlevering av informasjon til Politiets sikkerhetstjeneste

§ 8-12 Utlevering av informasjon til Politiets sikkerhetstjeneste

I klareringssaker hvor personer har tilknytning til andre stater, skal sikkerhetsmyndigheten på anmodning fra Politiets sikkerhetstjeneste gi informasjon om personers klareringsstatus, tilknytning til andre stater, tjenestested eller hvilken virksomhet som har anmodet om klarering.

Utlevering av informasjon etter første ledd kan bare skje når Politiets sikkerhetstjeneste anfører at dette er nødvendig for å ivareta tjenestens oppgaver etter politiloven § 17 b og § 17 c nr. 1.

Kongen kan gi forskrift om utlevering av informasjon i klareringssaker til Politiets sikkerhetstjeneste.

Veiledning:

NSM legger til grunn at det med klareringsstatus menes hvilket nivå de aktuelle personene er klarert for, klareringens gyldighetstid og eventuelle vilkår. Det fremgår av lovens forarbeider at begrepet tilknytning til andre stater skal forstås vidt. Dette innebærer at ulike typer tilknytninger vil kunne være av relevans. Dette kan for eksempel være statsborgerskap, familiær-, eller økonomisk tilknytning en person har til en fremmed stat. NSM understreker imidlertid at ikke enhver tilknytning til en annen stat vil være tilstrekkelig til å oppfylle kravet. Det avgjørende vil være om tilknytningen til fremmed stat er

av en slik art at det kan medføre et effektivt pressmiddel overfor personen, eller på annen måte ha betydning for personens lojalitet til Norge. Med tjenestested menes den konkrete virksomhet vedkommende arbeider i, og den stillingen vedkommende person innehar i virksomheten. NSM legger til grunn at dette også omfatter informasjon om personens autorisasjonsstatus.

Begrunnelsen for hvorfor utlevering anses nødvendig i en konkret sak vil i mange tilfeller være av en slik karakter at begrunnelsen ikke kan deles, eller ønskes delt. Dette innebærer at sikkerhetsmyndigheten kan legge til grunn at lovens vilkår er oppfylt dersom PST ber om utlevering av informasjon. Både begrunnelse og informasjonsutveksling vil imidlertid kunne kontrolleres av EOS-utvalget.

KF § 12 gir nærmere regler om at Politiets sikkerhetstjeneste og Nasjonal sikkerhetsmyndighet skal inngå avtale om utlevering og bruk av opplysninger etter denne bestemmelsen.

2.13. § 8-13 Begrunnelse for og melding om avgjørelse i klareringssaker

§ 8-13 Begrunnelse for og melding om avgjørelse i klareringssaker

Den som har vært vurdert klarert, har rett til å få vite resultatet av vurderingen. Hvis det blir avgjort at personen ikke får den ønskede klareringen, skal klareringsmyndigheten uoppfordret informere personen om resultatet og begrunnelsen for dette. Samtidig skal klareringsmyndigheten opplyse om retten til å klage på avgjørelsen.

Begrunnelsen skal ikke inneholde opplysninger som kan røpe forhold

a) som har betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser

b) som er av betydning for kildevern

c) som personen ikke bør få kjennskap til av hensyn til helsen

d) som gjelder personens nærstående, og som personen ikke bør få kjennskap til

e) som angår tekniske innretninger, produksjonsmetoder, forretningsmessige analyser og beregninger og forretningshemmeligheter ellers, når de er av en slik art at andre kan utnytte dem i sin næringsvirksomhet.

Klareringsmyndigheten skal utarbeide en intern begrunnelse der alle relevante forhold inngår.

Forvaltningsloven kapittel IV og V gjelder ikke for avgjørelser om klarering eller autorisasjon.

Veiledning:

Bestemmelsens første ledd andre punktum henviser til de tilfeller klarering ikke blir gitt, der klarering blir gitt for lavere grad enn forespurt og der klareringen gis med vilkår. Det omfatter også saker som avgjøres uten realitetsavgjørelse. I underretningen bør det også opplyses om retten til å be om innsyn, jf. SL § 8-14.

Den interne begrunnelsen etter tredje ledd bør vise til de faktiske opplysningene og det rettslig grunnlaget avgjørelsen bygger på, og de forhold som har vært vektlagt. Den skal også inneholde eventuelle forhold som er unntatt etter bestemmelsens andre ledd.

NSM legger etter fjerde ledd til grunn at forvaltningslovens øvrige bestemmelser gjelder i saker om klarering og autorisasjon om ikke annet følger av sikkerhetsloven og tilhørende forskrifter.

2.14. § 8-14 Innsyn i klareringssaker

§ 8-14 Innsyn i klareringssaker

Etter at en avgjørelse om klarering er fattet, har personen som har vært vurdert klarert, rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter.

Personen har ikke krav på innsyn i hele eller deler av dokumenter som inneholder opplysninger som nevnt i § 8-13 andre ledd. Personen har heller ikke krav på innsyn i dokumenter som er utarbeidet for den interne saksforberedelsen ved klareringsmyndigheten eller klageinstansen. Unntaket i andre ledd gjelder ikke faktiske opplysninger eller sammendrag eller annen bearbeidelse av faktum.

Den som har krav på innsyn, skal få kopi av dokumentene dersom han eller hun ber om det.

Kongen kan gi forskrift om innsyn i klareringssaker.

Veiledning:

NSM legger til grunn at retten til å be om innsyn i klagesaker inntreffer etter at klageorganet har fattet endelig avgjørelse i saken. NSM legger videre til grunn at suspensjon er en midlertidig avgjørelse som ikke utløser rett til innsyn før klareringssaken er avgjort.

Det er kun den som er blitt vurdert klarert, eller dennes fullmektig, som har innsynsrett, jf. bestemmelsens første ledd.

Det er ikke satt noen frister for den klarerte til å be om innsyn. Det vil i praksis si at innsynsretten kan gjøres gjeldende helt til perioden for bevaring av dokumentene utløper.

NSM legger videre til grunn at klareringsmyndigheten skal anvende meroffentlighetsprinsippet når det gjelder opplysninger som ikke er undergitt lovbestemt taushetsplikt. Det skal foretas en konkret vurdering i hver sak om innsyn kan gis i sakens dokumenter. Klareringsmyndigheten bør utvise forsiktighet slik at det ikke gis innsyn i skjermingsverdig informasjon eller opplysninger som må unntas av hensyn til personvern, sikkerhetstjenestens metode og kilder o.l. Innsyn bør etter NSMs vurdering gis der dette ikke medfører betenkeligheter. Innsyn i opplysninger fra Politiets sikkerhetstjeneste eller politiets etterretnings- og arbeidsregistre kan imidlertid ikke under noen omstendighet gis uten tillatelse fra den som har gitt opplysningene, jf. KF § 24 første ledd. Innsyn i lydopptak eller audiovisuelt opptak av egen sikkerhetssamtale reguleres av KF § 24 annet ledd. Innsyn i eventuelle skriftlige referat er omtalt i veiledningen til KF § 24 annet ledd.

For de tilfeller der det bes om innsyn i dokumenter som er sikkerhetsgraderte, gjelder prosedyrene som fremgår av VF §§ 30-33 tilsvarende.

Alminnelig god forvaltningsskikk tilsier at det må sikres notoritet om hvilke dokumenter det gis innsyn i, hvilke dokumenter det ikke gis innsyn i og begrunnelsen for dette. Dersom innsyn ikke gis, må vedkommende gis skriftlig underretning om dette og opplyses om klageadgang etter § 8-17 første ledd annet punktum. Klareringsmyndigheten bør opplyse om at hjemmelen for nektet innsyn er sikkerhetslovens § 8-14 annet ledd, jf. § 8-13, men det bør vises varsomhet med angivelse av den konkrete bokstav i § 8-13. En angivelse av bokstav i denne sammenheng vil i enkelte tilfeller kunne røpe opplysninger som er søkt beskyttet i unntaksbestemmelsen. Særlig klart er dette der innsyn er nektet etter § 8-13 annet ledd bokstav d, og opplysningene gjelder vedkommendes nærstående.

Særskilte regler om oppnevning av advokat for de tilfeller der innsyn ikke gis, og der klage på dette ikke har ført fram følger av § 8-15.

2.15. § 8-15 Oversendelse til særskilt oppnevnt advokat

§ 8-15 Oversendelse til særskilt oppnevnt advokat

En person som har fått en begrunnelse etter § 8-13 første ledd, hvor opplysninger som nevnt i § 8-13 andre ledd er utelatt, eller som har fått avslag på anmodning om innsyn etter § 8-14 andre ledd første punktum, har rett på bistand fra en særskilt oppnevnt advokat.

Advokaten skal ha tilgang til sakens faktiske opplysninger og de delene av begrunnelsen som er ukjent for den som er vurdert klarert, men ikke til dokumenter som er utarbeidet for den interne saksforberedelsen ved klareringsmyndigheten eller klageinstansen.

Advokaten skal gi den som har vært vurdert klarert, råd om hvorvidt han eller hun bør klage.

Departementet oppnevner advokater som skal sikkerhetsklareres på høyeste nivå.

Kongen kan gi forskrift om retten til bistand fra advokat, oppnevningen av advokater og hvilke opplysninger advokatene kan få tilgang til.

Veiledning:

Til første ledd vil NSM bemerke at retten til bistand først inntreffer etter at klage på avgjørelse om begrunnelse eller innsyn er behandlet av klageorganet, og klagen ikke har ført frem. Ordningen gjelder forutsetningsvis bare der vedkommende ikke har fått klarering i samsvar med det som det er bedt om og klagefristen på selve klareringsavgjørelsen ikke er utløpt.

Etter andre ledd skal advokaten ikke ha tilgang til *dokumenter som er utarbeidet for den interne saksforberedelsen ved klareringsmyndigheten eller klageinstansen*. Dette innebærer at advokaten ikke skal ha tilgang til de interne vurderinger klareringsmyndigheten har dokumentert i samsvar med SL § 8-13 tredje ledd.

Advokatens oppgave er iht. bestemmelsens fjerde ledd å gi den som er søkt sikkerhetsklarert råd om vedkommende skal påklage realitetsavgjørelsen i saken. NSM vil bemerke at advokaten har taushetsplikt overfor den personen saken gjelder, slik at de opplysningene advokaten får tilgang til etter tredje ledd ikke kan gis videre til den som skal klareres. Advokaten vil ikke kunne representere vedkommende i en eventuell klagesak. På bakgrunn av hensikten med ordningen og advokatens taushetsplikt som er nevnt ovenfor, legger NSM til grunn at klareringsmyndigheten kan avslå krav om å få oppnevnt advokat etter denne bestemmelsen dersom den det gjelder allerede har påklaget realitetsavgjørelsen.

På bakgrunn av de krav som stilles til behandling av skjermingsverdig informasjon, antas gjennomgangen av saken som hovedregel å måtte finne sted hos klareringsmyndigheten.

Nærmere regler om oppnevning, klarering og autorisering av advokaten samt dekning av utgifter, følger av KF § 25 og § 31 tredje ledd.

2.16. § 8-16 Klareringsmyndigheter og sentralt register for klareringsavgjørelser

§ 8-16 Klareringsmyndigheter og sentralt register for klareringsavgjørelser

Kongen utpeker én klareringsmyndighet for forsvarssektoren og én for sivile sektorer. Etterretnings- og sikkerhetstjenestene klarer eget personell.

Når særlige grunner taler for det, kan Kongen utpeke andre klareringsmyndigheter enn dem som er nevnt i første ledd.

Kongen kan gi forskrift om opprettelsen av et sentralt register for klareringsavgjørelser.

Veiledning:

NSM viser til at det er gitt utfyllende bestemmelser i KF § 1. Dersom det er tvil om hvem som er rett klareringsmyndighet, har NSM hjemmel etter KF § 1 tredje ledd til å fastsette hvilken klareringsmyndighet som skal behandle saken.

Det er videre gitt utfyllende bestemmelser om register for klareringsavgjørelser i KF § 28.

2.17. § 8-17 Klage på avgjørelse om klarering

§ 8-17 Klage på avgjørelse om sikkerhetsklarering

Avgjørelsen om klarering, klarering på vilkår og fastsettelse av tidspunktet for når klareringssaken tidligst kan tas opp på nytt, kan påklages av den avgjørelsen retter seg mot. Det samme gjelder avslag på begrunnelse og avslag på anmodning om innsyn.

Klagen skal sendes til klareringsmyndigheten. Sikkerhetsmyndigheten er klageinstans. Departementet er klageinstans for klareringsavgjørelser truffet av sikkerhetsmyndigheten i første instans.

Fristen for å klage er tre uker fra den dagen meldingen om avgjørelsen kom frem til mottakeren. Dersom det klages på avslag på begrunnelse eller avslag på anmodning om innsyn, blir klagefristen avbrutt. Ny klagefrist for avgjørelse om klarering løper fra den dagen klageinstansens avgjørelse er kommet fram, eller mottakeren på annen måte er gjort kjent med den. I saker der en advokat har gjennomgått saken etter § 8-15, løper ny klagefrist fra den dagen rådet fra advokaten har kommet fram til mottakeren.

Forvaltningsloven kapittel VI gjelder i klareringssaker dersom ikke noe annet følger av eller i medhold av denne loven.

Veiledning:

NSM legger til grunn at klageretten etter første ledd også omfatter suspensjon etter SL § 8-8, og saker som avsluttes uten realitetsavgjørelse etter SL § 8-5 fjerde ledd tredje setning.

Til annet ledd legger NSM til grunn at klareringsmyndigheten, ved mottak av klage, skriftlig må underrette autorisasjonsansvarlig om at klareringsavgjørelsen er påklaget. NSM presiserer at kopi av klagen ikke skal oversendes.

Alle opplysninger som fremkommer etter at en person har klaget, blir ansett som en del av klagesaksbehandlingen. Dette betyr at dersom førsteinstansen blir kjent med opplysninger som kan være av betydning for om en klarering kan gis, skal disse opplysningene inngå i førsteinstansens klagebehandling. Opplysningene sendes til klageinstansen dersom klagen er til behandling der.

NSM legger til grunn at klareringsmyndigheten, ved mottak av klage, skal vurdere om det foreligger klagerett, og om klagefristen er overholdt. Klagefristen i paragrafens tredje ledd kan ikke oppfattes som absolutt. Spørsmålet om behandling av klage ved oversittet klagefrist skal løses i samsvar med prinsippene i forvaltningsloven. Klareringsmyndigheten kan tillate at klagen behandles hvis vedkommende ikke kan lastes for å ha oversittet fristen eller det av særlige grunner er rimelig at klagen blir prøvd. Eksempler på forhold der klager ikke kan lastes er sykdom, fravær eller manglende orientering om klagemulighetene i vedtaket. Særlige grunner for å ta klagen opp til behandling kan omfatte prinsipielle spørsmål forvaltningen har behov for å avklare, at klagen har særlig stor betydning for den det gjelder eller at realitetsavgjørelsen fremstår som tvilsom. Ny behandling av særlige grunner bør normalt kun tillates i de tilfeller der forvaltningen har et reelt behov for klarering av vedkommende. Klagen bør uansett ikke tas opp til behandling dersom mer enn ett år har passert. Dette hindrer ikke behandling av ny klareringssak i forbindelse med nytt behov for klarering.

Dersom det ikke foreligger klagerett, og klareringsmyndigheten ikke finner å kunne gi oppreisning for oversittet klagefrist, skal klagen avvises. Slik avvisning av en klage kan påklages i tråd med forvaltningslovens bestemmelser, se § 2 tredje ledd, jf. §§ 32 tredje ledd og 34 første ledd.

Det følger av forvaltningsloven § 33 annet ledd, jf. § 33 fjerde ledd, første punktum, at klareringsmyndigheten må sørge for at klagesaken er så godt opplyst som mulig før saken sendes klageinstansen. Klageinstansen kan pålegge førsteinstansen å foreta nærmere undersøkelser, selv treffe nytt vedtak eller oppheve førsteinstansens avgjørelse og returnere saken for helt eller delvis ny behandling hvor også de nye opplysningene inngår, jf. forvaltningslovens §§ 33 siste ledd og 34 siste ledd.

Ved behandling av klagen kan klageinstansen prøve alle sider av saken, herunder ta hensyn til nye omstendigheter. Dette sikter ikke bare til nye opplysninger om forholdene tidligere, men også til forhold som har endret seg etter førsteinstansvedtaket. Klageinstansen skal fatte avgjørelse på bakgrunn av en selvstendig helhetsvurdering av alle de foreliggende opplysninger. Klageinstansen skal vurdere de synspunkter klageren kommer med og kan også ta opp forhold som ikke er berørt av ham. Klageinstansen plikter å overprøve om vedtaket er lovlig og har tilstrekkelig hjemmel, selv om parten ikke direkte har tatt opp dette. Klageinstansen er ikke bundet av de grunner klageren har anført.

Klageinstansens vedtak er endelig og kan ikke påklages.

I alle tilfeller skal personen som er vurdert klarert underrettes om avgjørelsen. Autorisasjonsansvarlig skal underrettes om resultatet i eget skriv.

3. Virksomhetsikkerhetsforskriften

3.1. § 7 Ressurser og kompetanse

§ 7 Ressurser og kompetanse

En virksomhet skal forvalte og utvikle det forebyggende sikkerhetsarbeidet sitt på en forsvarlig måte.

Virksomheten skal utføre følgende tiltak overfor de som kan få tilgang til skjermingsverdige verdier gjennom å utføre arbeid eller tjenester for virksomheten:

- a) få bekreftet identiteten deres med gyldig legitimasjon
- b) sørge for at de kjenner til de relevante delene av styringssystemet for sikkerhet
- c) sørge for tilstrekkelig kompetanse om sikkerhet
- d) informere om endringer i kravene til sikkerheten
- e) klarlegge at personene kjenner til relevante sikkerhetstrusler og sikkerhetsbestemmelser.

Når et arbeidsforhold eller en tjeneste avsluttes, skal virksomheten sikre at den som slutter, ikke lenger har tilgang til skjermingsverdige verdier. Den som slutter, skal informeres om at taushetsplikten etter sikkerhetsloven § 5-4 andre ledd fremdeles gjelder.

Veiledning:

Med «skjermingsverdige verdier» menes her både skjermingsverdig gradert informasjon, skjermingsverdig ugradert informasjon, og skjermingsverdige verdier for øvrig, jf. VF § 2 første ledd bokstav a. Bestemmelsen angir altså et minimum av tiltak knyttet til personellsikkerhet. Dette medfører at tiltakene også må være iverksatt før eller i forbindelse med autorisasjon for tilgang til gradert informasjon eller adgangsklarering. Se veiledning til VF § 67.

3.2. § 60 Behovet for bruk av adgangsklarering

§ 60 Behovet for bruk av adgangsklarering

En søknad om adgangsklarering etter sikkerhetsloven § 8-3 må redegjøre for hvorfor virksomheten finner at andre sikkerhetstiltak ikke er egnet eller tilstrekkelige for å oppnå et forsvarlig sikkerhetsnivå. En adgangsklarering vil være gyldig for alle type objekter eller infrastruktur med krav om samme type adgangsklarering.

Veiledning:

Virksomhetens søknad om å få benytte adgangsklarering eller utvidet adgangsklarering som et sikkerhetstiltak skal sendes det aktuelle sektordepartement eller NSM, i samsvar med SL § 8-3 første ledd. NSM legger til grunn at en søknad om adgangsklarering som et minimum bør baseres på virksomhetens skadevurdering og vurdering av risiko. Søknaden skal inneholde en redegjørelse som beskriver hvorfor risikoen ikke kan reduseres tilstrekkelig gjennom andre sikkerhetstiltak. Det bør fremkomme hvilke andre sikkerhetstiltak som er vurdert, og hvorfor disse ikke er egnede eller tilstrekkelige som alternativ til innføring av adgangsklarering. I veiledningen til SL § 8-3, har NSM gitt eksempler på andre sikkerhetstiltak som bør vurderes før en virksomhet søker om å få benytte adgangsklarering.

Bestemmelsen om adgangsklarering i SL § 8-3 regulerer selvstendige rettssubjekters rett til å klage på avgjørelse om krav til adgangsklarering.

3.3. § 67 Vilkår for å gi autorisasjon

§ 67 Vilkår for autorisasjon

Den som skal autoriseres, skal signere en taushetserklæring før det gis autorisasjon. Før det gis autorisasjon for COSMIC TOP SECRET, skal også NATOs COSMIC-erklæring undertegnes. Dersom personen har en klarering på vilkår etter sikkerhetsloven § 8-6, skal den autorisasjonsansvarlige, før det gis autorisasjon, fastsette hvordan vilkårene skal følges opp.

Veiledning:

NSM legger til grunn at et vilkår som er satt for klarering etter SL § 8-6 blir iverksatt og fulgt i hele den perioden vilkåret gjelder for. Dersom den autorisasjonsansvarlige blir klar over at vilkåret ikke kan eller vil bli fulgt opp slik klareringsmyndigheten har forutsatt, legger NSM til grunn at autorisasjon ikke kan gis eller opprettholdes. Den autorisasjonsansvarlige må i disse tilfellene snarest orientere klareringsmyndigheten om dette. Dersom personen allerede innehar en autorisasjon, må prosedyrene som følger av VF § 74 følges.

Det er nødvendig å se hen til flere andre bestemmelser i regelverket for å få en samlet oversikt over de faktiske vilkår og forutsetninger for å kunne autorisere en person. NSM mener det er hensiktsmessig å gi en samlet oversikt over de vilkår og forutsetninger som gjelder i tillegg til VF § 67:

Sikkerhetsloven § 8-1

Det fremgår av første ledd at det er personer som skal få tilgang til sikkerhetsgradert informasjon eller adgang til skjermingsverdige objekter og infrastruktur, som skal autoriseres. Det må altså foreligge et tjenstlig behov for autorisasjon. Autorisasjon gir ingen rett til tilgang til all informasjon gradert på et visst nivå eller adgang til alle skjermingsverdige objekter eller infrastruktur. Det er bare informasjon eller adgang som er relevant for personens arbeid som vedkommende gis tilgang til (need to know). Denne vurderingen av tjenstlig behov tilligger autorisasjonsansvarlig.

Etter bestemmelsens andre ledd, er det videre et vilkår for tilgang til informasjon gradert KONFIDENSIELT eller høyere, at personen har en gyldig sikkerhetsklarering. Personer som skal autoriseres for tilgang til skjermingsverdige objekter og infrastruktur må ha gyldig adgangsklarering dersom vedkommende ikke innehar en sikkerhetsklarering. Kravet til tjenstlig behov i bestemmelsens første ledd innebærer at autorisasjon kun skal gis opp til og med det nivå det er et faktisk behov for at vedkommende får tilgang til. Dette gjelder selv om vedkommende skulle ha en sikkerhetsklarering for høyere nivå.

Sikkerhetsloven § 8-9

Det skal gjennomføres en autorisasjonssamtale før det gis autorisasjon. VF § 68 gir nærmere bestemmelser om gjennomføringen av samtalen.

Autorisasjon kan bare gis dersom den autorisasjonsansvarlige ikke har rimelig grunn til å tvile på om en person er sikkerhetsmessig skikket.

Virksomhetsikkerhetsforskriften § 7

Bestemmelsen forutsetter at virksomheten utfører følgende tiltak overfor de som kan få tilgang til skjermingsverdige verdier gjennom å utføre arbeid eller tjenester for virksomheten:

- få bekreftet identiteten deres med gyldig legitimasjon. NSM legger til grunn at dette må skje senest som en del av autorisasjonsprosessen, slik at det å få bekreftet identiteten må anses som et vilkår som må være oppfylt før autorisasjon faktisk gis. NSM anbefaler at virksomheten krever fremlagt originalt pass, eller annen type sikker dokumentasjon på identitet utstedt av norske myndigheter (med bilde). Autorisasjonsansvarlig bør oppbevare kopi av legitimasjon sammen med øvrige opplysninger merket PERSONKONTROLL, jf. VF § 77.
- sørge for at de kjenner til de relevante delene av styringssystemet for sikkerhet
- sørge for tilstrekkelig kompetanse om sikkerhet
- informere om endringer i kravene til sikkerheten
- klarlegge at personene kjenner til relevante sikkerhetstrusler og sikkerhetsbestemmelser

Virksomhetsikkerhetsforskriften § 68

VF § 68 gir bestemmelser om når en autorisasjonssamtale skal gjennomføres, og hva samtalen skal inneholde. I tredje ledd bokstav a) til d) nevnes forhold som den autorisasjonsansvarlige har plikt til å behandle i autorisasjonssamtalen. De forholdene som er nevnt i bestemmelsen, må anses å være vilkår for å kunne autorisere.

Virksomhetsikkerhetsforskriften § 70

Bestemmelsen gir ytterligere vilkår for autorisasjon av utenlandske statsborgere, herunder personer som har dobbelt statsborgerskap, er statsløse eller har uavklart statsborgerskap.

3.4. § 68 Autorisasjonssamtale

§ 68 Autorisasjonssamtale

En autorisasjonssamtale skal gjennomføres:

- a) før det gis autorisasjon
- b) når en autorisert person selv ber om det
- c) ved reklarerer
- d) når en autorisasjonsansvarlig ellers finner grunn til det

Personer som får autorisasjon for STRENGT HEMMELIG, COSMIC TOP SECRET eller tilsvarende, skal gjennomføre en ny autorisasjonssamtale minst annethvert år.

Den autorisasjonsansvarlige skal gjennom autorisasjonssamtalen

- a) forsikre seg om at den som skal autoriseres, kjenner til relevante sikkerhetstrusler og sikkerhetsbestemmelser og forstår sin rolle i sikkerhetsarbeidet til virksomheten
- b) kontrollere at opplysningene den som skal autoriseres gir, er tilstrekkelige og oppdaterte
- c) drøfte eventuelle risikofaktorer ved personen som er relevante for personellsikkerheten
- d) drøfte tiltak som kan redusere risikofaktorer ved personen, eller som kan oppfylle vilkår som klareringsmyndigheten har gitt for klareringen.

Dersom personen har vært autorisert før, skal den som autoriserer, hente inn opplysninger av betydning fra forrige autorisasjonsavgjørelse. Taushetsplikt er ikke til hinder for utlevering av opplysningene.

Personer som skal autoriseres for BEGRENSET, eller med kortvarig behov for autorisasjon for KONFIDENSIELT eller høyere, kan få en felles orientering om sikkerhetsmessige risikofaktorer og relevante krav til sikkerhet, i stedet for en individuell autorisasjonssamtale. De skal likevel orienteres om sin rett til å kreve en individuell autorisasjonssamtale.

Veiledning:

NSM har gitt nærmere veiledning i gjennomføring av autorisasjonssamtale i *autorisasjonshåndboken*. NSM har også utarbeidet skjema for forberedelse og gjennomføring av autorisasjonssamtale.

Etter annet ledd bokstav b skal autorisasjonsansvarlig kontrollere at opplysningene gitt at personen selv er tilstrekkelige og oppdaterte. For personer som er klarert forutsetter NSM at den autorisasjonsansvarlige har tilgang til de egenopplysninger personen har gitt i samsvar med KF §§ 6 og 7. I tillegg må den autorisasjonsansvarlige ha tilgang til eventuelle andre sikkerhetsmessige relevante opplysninger. Dette vil eksempelvis være klareringsbevis, taushetserklæring, beskrivelse av vilkår, opplysninger fra tidligere autorisasjonsavgjørelser og eventuelle andre sikkerhetsmessige opplysninger den autorisasjonsansvarlige har om den som skal autoriseres. For personer som skal autoriseres for BEGRENSET eller NATO RESTRICTED er det ikke noe krav om at personen skal ha fylt ut personopplysningsblankett i forkant av samtalen, men NSM legger til grunn at temaene som er berørt i personopplysningsblanketten også kan være relevante å opplyse i en autorisasjonssamtale.

NSM bemerker at personen i samtalen særskilt bør gjøres oppmerksom på sin plikt til umiddelbart å melde fra om forhold som kan være av betydning for om personen er sikkerhetsmessig skikket, jf. SL § 8-11. Dersom personen er klarert, og inngår nytt ekte-, partner- eller samboerskap, omfatter varslingsplikten også å melde fra om dette, jf. KF § 26 annet ledd.

NSM legger til grunn at autorisasjonssamtalen skal dokumenteres. Det vises for øvrig til veiledning til autorisasjonsprosessen.

3.5. § 69 Autorisasjon av autorisasjonsansvarlig og personell hos leverandøren

§ 69 Autorisasjon av autorisasjonsansvarlig og personell hos leverandøren

Oppdragsgiveren skal autorisere den autorisasjonsansvarlige hos leverandøren og personell hos leverandøren som bare får tilgang til skjermingsverdig informasjon, skjermingsverdige objekter eller skjermingsverdig infrastruktur hos oppdragsgiveren.

Veiledning

Ingen veiledningstekst.

3.6. § 70 Autorisasjon av utenlandske statsborgere

§ 70 Autorisasjon av utenlandske statsborgere

Før en utenlandsk statsborger som ikke har klarering, kan autoriseres for informasjon gradert BEGRENSET, skal den autorisasjonsansvarlige vurdere om personens tilknytning til hjemlandet og hjemlandets sikkerhetsmessige betydning utgjør en uakseptabel risiko. Den autorisasjonsansvarlige kan be klareringsmyndigheten om en vurdering av hjemlandets sikkerhetsmessige betydning.

Dersom en utenlandsk statsborger kommer fra en stat som Politiets sikkerhetstjeneste mener utgjør en høy sikkerhetsrisiko for Norge, må den autorisasjonsansvarlige innhente samtykke fra en klareringsmyndighet før den utenlandske statsborgeren kan autoriseres for BEGRENSET.

Utenlandske statsborgere kan bare autoriseres for tilgang til informasjon sikkerhetsgradert av en fremmed stat dersom personen er borger av denne staten, eller dersom Nasjonal sikkerhetsmyndighet har innhentet tillatelse fra statens myndigheter.

Utenlandske statsborgere kan bare autoriseres for tilgang til informasjon sikkerhetsgradert av en internasjonal organisasjon dersom staten personen er borger av, er medlem av organisasjonen, eller dersom Nasjonal sikkerhetsmyndighet har innhentet tillatelse fra organisasjonen.

Den autorisasjonsansvarlige skal orientere Nasjonal sikkerhetsmyndighet om utenlandske statsborgere som autoriseres for BEGRENSET.

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder også for personer som har dobbelt statsborgerskap, er statsløse eller har uavklart statsborgerskap.

Veiledning:

Ved vurdering av personens tilknytning til hjemlandet bør autorisasjonsansvarlig vurdere personens formelle, relasjonelle og emosjonelle tilknytning. Ved tvil om hjemlandets sikkerhetsmessige betydning bør autorisasjonsansvarlig be klareringsmyndigheten om en vurdering. Det skal gjøres en helhetlig vurdering av forholdene i første ledd før autorisasjon til en utenlandsk statsborger gis.

I vurdering av om en utenlandsk person bør gis autorisasjon for BEGRENSET bør autorisasjonsansvarlig også ta stilling til om det er informasjon som vedkommende ikke bør få tilgang til som følge av personens tilknytning til hjemlandet eller hjemlandets sikkerhetsmessige betydning.

Når det gjelder utenlandske statsborgere som kommer fra stater som Politiets sikkerhetstjeneste mener utgjør en høy sikkerhetsrisiko for Norge, viser NSM til PSTs åpne trusselvurderinger.

Virksomheter må være særlig oppmerksom de utfordringer tredje og fjerde ledd medfører når det gjelder graderte informasjonssystemer der disse inneholder gradert informasjon mottatt av internasjonal organisasjon eller annen stat.

Etter femte ledd skal den autorisasjonsansvarlige orientere Nasjonal sikkerhetsmyndighet om utenlandske statsborgere, som autoriseres for BEGRENSET og/eller NATO RESTRICTED. NSM legger til grunn at orienteringen primært bør sendes elektronisk i de tilfeller hvor kommunikasjonslinjene er tilstrekkelig sikret, eller per post. Se veiledning til VF § 72 vedrørende gradering av oversikt over personell med autorisasjon. NSM legger til grunn at informasjonen som skal oversendes er informasjon om personens fødselsnummer/fødselsdato, fødested, statsborgerskap, hvilken type autorisasjon som er gitt og gyldighetstid for autorisasjonen. NSM har utarbeidet skjema for dette.

3.7. § 71 Tilgang uten autorisasjon

§ 71 Tilgang uten autorisasjon

En person kan gis tilgang til skjermingsverdig informasjon, skjermingsverdige objekter eller skjermingsverdig infrastruktur uten å være autorisert eller klarert, dersom vilkårene i straffeloven § 17 om nødrett er oppfylt. En virksomhet som gir en slik tilgang, skal uten ugrunnet opphold varsle klareringsmyndigheten og Nasjonal sikkerhetsmyndighet om hvilke personer dette gjelder, og hvilket graderings- eller klassifikasjonsnivå personen har fått tilgang til.

Veiledning:

Bestemmelsen gjør det lovlig å gi en person tilgang til informasjon, objekter eller infrastruktur uten autorisasjon dersom vilkårene i straffelovens § 17 er oppfylt.

Henvisningen til straffeloven § 17 medfører at tilgangen til informasjon, objekter eller infrastruktur som nevnt i bestemmelsen kun kan gis dersom det er nødvendig for å redde liv, helse, eiendom eller annen interesse fra en fare for skade som ikke kan avverges på annen måte. Et eksempel på at skaden kan avverges på annen måte, er dersom allerede klarerte og autoriserte personer kan avverge skaden,

eller at den aktuelle personen kan klareres og autoriseres i samsvar med regelverket før tilgang gis. Straffelovens § 17 oppstiller også et krav om at den aktuelle skaderisikoen er langt større enn risikoen ved å gi en person uten autorisasjon slik tilgang.

NSM legger til grunn at tilgang uten autorisasjon etter denne bestemmelsen kan være aktuelt dersom det fremstår som nødvendig i en beredskapssituasjon, eksempelvis knyttet til en terrorsituasjon.

Fordi kompromittering av skjermingsverdig informasjon, objekter og infrastruktur kan ha avgjørende konsekvenser for nasjonale sikkerhetsinteresser og grunnleggende nasjonale funksjoner, mener NSM at tilgang uten autorisasjon etter denne bestemmelsen må praktiseres strengt. En situasjon som omfattes av straffeloven § 17 vil typisk være uoversiktlig og være forbundet med tidsnød. Det er derfor særlig viktig at det foretas en vurdering av risikoen knyttet til å gi en person uten autorisasjon slik tilgang. NSM legger imidlertid til grunn at sikkerhetsmessige hensyn tilsier at vilkårene for autorisasjon bør søkes oppfylt så langt det er hensiktsmessig også i disse situasjonene.

Varselet til klareringsmyndigheten og Nasjonal sikkerhetsmyndighet bør inneholde opplysninger som gjør det mulig å identifisere personen det gjelder på en sikker måte. Varselet bør videre inneholde en begrunnelse for tiltaket, og informasjon om arten av opplysninger, objekt eller infrastruktur vedkommende har fått tilgang til. NSM legger til grunn at et slikt varsel sikkerhetsgraderes etter sitt innhold. Etter VF § 72 skal en slik autorisasjon føres inn i oversikten over personer med autorisasjon.

Tilgangen bør gjøres så kortvarig som mulig. Når den akutte situasjonen som krevde tilgangen er avklart, vil det ikke lenger være hjemmel for slik tilgang. Tilgang etter denne bestemmelsen skal håndteres tilsvarende som ved sikkerhetstruende virksomhet, avvik eller kompromittering av sikkerhetsgradert informasjon, jf. VF § 8. NSM legger til grunn at det som en del av håndteringen bør søkes sikkerhetsklarering for tilsvarende nivå så snart som mulig.

3.8. § 72 Oversikt over personell med autorisasjon

§ 72 Oversikt over personell med autorisasjon

Den autorisasjonsansvarlige skal ha en oversikt over autorisert personell. Oversikten skal opplyse om

- a) den enkeltes navn, fødselsnummer eller tilsvarende nummer, statsborgerskap, tjenestested, saksfelt og stilling*
- b) klareringsnivå og autorisasjonsnivå*
- c) klareringens gyldighetstid*
- d) eventuelle vilkår knyttet til klareringen*
- e) datoen for en eventuell autorisasjonssamtale*
- f) eventuell tilgang uten autorisasjon etter § 71.*

Den autorisasjonsansvarlige skal gjøre klarerings- og autorisasjonsavgjørelser kjent for personell som har et tjenstlig behov for det.

Veiledning:

Virksomheten må vurdere om hele eller vesentlige deler av oversikten over autorisasjoner er gradert. NSM påpeker at slike oversikter kan utgjøre en sårbarhet dersom informasjonen blir kjent for uvedkommende. I tillegg til informasjon om virksomheten vil oversikten også i mange tilfeller inneholde sensitiv informasjon om enkeltpersoner som kan utnyttes av en trusselaktør. Virksomheten må også beskytte opplysningene av hensyn til personvernet.

Ved adgang til objekter og infrastruktur bør det fremgå tydelig av virksomhetens oversikt over autorisasjoner hvilke objekter eller infrastruktur autorisasjonen gjelder for. Det bør videre tydelig fremgå dersom autorisasjonen eksempelvis kun gjelder bestemte områder eller deler av objekt eller infrastruktur. Av oversikten må det også fremgå at autorisasjonen ikke gjelder tilgang til skjermingsverdig informasjon.

3.9. § 73 Dokumentasjon på autorisasjon

§ 73 Dokumentasjon på autorisasjon

Hvis den autorisasjonsansvarlige utsteder dokumentasjon for at en person er autorisert, skal dokumentasjonen være tidsbegrenset og vise hvilket graderingsnivå for informasjon eller klassifiseringsnivå for objekter eller infrastruktur personen er autorisert for å få tilgang til.

Veiledning:

Gyldigheten på dokumentasjonen bør være tidsavgrenset til den perioden hvor personen har et spesifikt behov for å dokumentere autorisasjonen. NSM legger til grunn at det på dokumentasjonen også bør fremgå opplysninger om personens klareringsstatus, samt om eventuelle vilkår som avgrenser klarerings- eller autorisasjonens virkeområde.

Dokumentasjonen gir ikke den enkelte noen rett til, eller krav på å behandle sikkerhetsgradert informasjon tilhørende en annen virksomhet enn den vedkommende tilhører. Ved behov for kortvarig autorisasjon hos annen virksomhet, for eksempel i forbindelse med kurs, møte eller lignende, kan imidlertid dokumentasjonen gi den autorisasjonsansvarlige ved virksomheten et grunnlag for å autorisere vedkommende uten at prosedyrene for autorisasjon som beskrevet gjennomføres på nytt. Dette vil være opp til den som skal gi personen tilgang til informasjonen.

NSM har utarbeidet skjema for dokumentasjon på autorisasjon.

3.10. § 74 Nedsettelse, suspensjon og tilbakekallelse av autorisasjon

§ 74 Nedsettelse, suspensjon og tilbakekallelse av autorisasjon

Dersom den autorisasjonsansvarlige vurderer om en autorisasjon skal endres eller tilbakekalles etter sikkerhetsloven § 8-10, skal vurderingen og avgjørelsen dokumenteres. Avgjørelsen kan ikke påklages.

Hvis en autorisasjon endres til ulempe for den autoriserte, skal den autorisasjonsansvarlige uoppfordret gjøre den autoriserte kjent med avgjørelsen og informere klareringsmyndigheten etter sikkerhetsloven § 8-10 første ledd. Avgjørelsen skal begrunnes overfor klareringsmyndigheten.

Dersom klareringsmyndigheten opprettholder klareringen etter å ha blitt informert etter andre ledd, skal avgjørelsen om å endre autorisasjonen omgjøres.

Veiledning:

NSM legger til grunn at autorisasjonsansvarliges plikter etter første ledd også gjelder for person som kun er autorisert for BEGRENSET og som ikke er klarert. Relevante momenter i autorisasjonsansvarliges vurdering av om personen er sikkerhetsmessige skikket følger av sikkerhetslovens § 8-4 fjerde ledd bokstav a til o.

Til bestemmelsens andre ledd legger NSM til grunn at plikten til å informere klareringsmyndigheten kun gjelder i de tilfeller hvor den personen innehar en klarering. Endringer i autorisasjon for BEGRENSET/NATO RESTRICTED skal således ikke meldes til klareringsmyndigheten med mindre vedkommende er klarert.

NSM bemerker at dersom autorisasjonsansvarlig, etter en vurdering opprettholder autorisasjonen, ikke kan utelukke at klareringsmyndigheten kan komme til et annet resultat, bør klareringsmyndigheten informeres om dette. Klareringsmyndigheten vil da kunne vurdere om forholdet er av betydning for om vedkommende er skikket til å inneha en sikkerhetsklarering.

3.11. § 75 Begrunnelse og dokumentasjon ved forespørsel om klarering

§ 75 Begrunnelse og dokumentasjon ved forespørsel om klarering

Når den autorisasjonsansvarlige ber om at det gjennomføres en sikkerhetsklarering, skal behovet for klareringen begrunnes og dokumenteres. Hvis begrunnelsen er at det foreligger en risiko for vilkårlig tilgang, skal den autorisasjonsansvarlige bekrefte at andre tiltak for å redusere risikoen ikke er tilstrekkelig til å fjerne behovet for klarering.

Veiledning:

NSM legger til grunn at ordet «sikkerhetsklarering» i første ledd er feil, og at bestemmelsen omfatter både sikkerhetsklarering og adgangsklarering.

Hensikten med bestemmelsen er å unngå at det bes om klarering og igangsettes personkontroll, i tilfeller der det ikke foreligger behov. Klarering er et svært inngripende virkemiddel, og det stilles derfor strenge krav til når en slik prosess kan iverksettes. Den som ber om klarering etter KF § 3 har ansvaret for at klareringsbehovet er reelt. Klareringsmyndigheten har etter KF § 4 en plikt til å avvise forespørselen dersom den ikke er tilstrekkelig begrunnet og dokumentert.

I begrunnelsen for klareringsbehovet etter paragrafens første ledd første punktum, må det fremgå hva som er årsaken til at den aktuelle personen har behov for klarering og for hvilket nivå. En henvisning til behov i stilling anses ikke tilstrekkelig. Det må som et minimum fremgå hvilken funksjon eller type arbeidsoppgaver vedkommende har, som gjør at personen må gis en slik tilgang. Dersom forespørselen gjelder sikkerhetsklarering må det fremgå hvilket graderingsnivå det er på informasjonen vedkommende vil kunne få tilgang til. Kopi av stillingsbeskrivelse eller arbeidsinstruks som tydelig beskriver behovet kan være eksempler på dokumentasjon på begrunnelse for klarering. NSM bemerker at det ikke er tilstrekkelig med henvisning til dokumentasjon gitt i andre/tidligere klareringssaker.

Ved forespørsel om adgangsklarering skal det i tillegg fremkomme hvilke(t) objekt(er) eller infrastruktur(er) personen har behov for adgang til. NSM legger videre til grunn at det må dokumenteres i den enkelte sak at det er fattet vedtak om krav til adgangsklarering fra ansvarlig departement eller NSM.

Begrunnelsen skal utformes skriftlig av den som ber om klarering og sendes klareringsmyndigheten sammen med personopplysningsblanketten.

Eksempler på tiltak etter bestemmelsens siste setning kan være fysiske skiller, elektroniske sikkerhetstiltak, eller å følge personen. I tillegg bør virksomhetene organisere seg slik ved tildeling av arbeidsoppgaver at det ikke er flere personer enn nødvendig som får tilgang til skjermingsverdig informasjon, objekter eller infrastruktur.

3.12. §76 Merking av personkontroll-opplysninger for klarering og autorisasjon

§ 76 Merking av personopplysninger for klarering og autorisasjon

Informasjon som inneholder personopplysninger i saker om autorisasjon, personkontroll eller klarering, skal merkes PERSONKONTROLL. Kravet gjelder ikke meldinger om at det er gitt en autorisasjon eller

klarering eller meldinger om andre autorisasjons- eller klareringsavgjørelser til personen som avgjørelsen gjelder.

Veiledning:

NSM legger til grunn at kravet om merking har sammenheng med at opplysningene på grunn av sin sensitivitet krever en særskilt beskyttelse og at det foreligger spesielle regler for behandling av informasjonen. Disse reglene fremgår i hovedsak av VF § 77. Merkingen skal sikre at opplysningene blir behandlet etter denne bestemmelsen.

NSM legger til grunn at opplysninger som den autorisasjonsansvarlige får kjennskap til og som er relevant for vurderingen av en autorisert persons sikkerhetsmessige skikkethet eller sikkerhetsmessig ledelse og kontroll av personen, må dokumenteres og merkes med PERSONKONTROLL. Eksempler på slike opplysninger kan være forhold som hovedpersonen selv har informert om iht. sikkerhetsloven § 8-11, innrapporterte forhold eller informasjon om sikkerhetsbrudd eller disiplinære forhold, personkontrollopplysninger som er gitt av klareringsmyndigheten i samsvar med SL § 8-5 tiende ledd og annen dokumentasjon knyttet til autorisasjonen.

3.13. § 77 Beskyttelse av personkontroll-opplysninger for klarering og autorisasjon

§ 77 Beskyttelse av personopplysninger for klarering og autorisasjon

Den autorisasjonsansvarlige skal bestemme hvem i virksomheten som kan få tilgang til opplysninger merket PERSONKONTROLL. Slike opplysninger skal lagres atskilt fra andre opplysninger i virksomheten, og de skal bare være tilgjengelige for det utpekte personellet.

Når virksomheter utveksler opplysninger merket PERSONKONTROLL, skal det gjøres på en slik måte at uvedkommende ikke får tilgang til opplysningene.

Veiledning:

Bestemmelsene i paragrafen skal motvirke unødig spredning av skjermingsverdig og personsensitiv informasjon, både av hensyn til grunnleggende sikkerhetsinteresser og av hensyn til den enkeltes personvern og den alminnelige tillit til sikkerhetstjenesten.

Selv om en enkeltpersons gitte sikkerhetsklarering ikke anses å være sikkerhetsgradert informasjon, vil oversikter som helt eller delvis gir et kompletterende bilde av gitte sikkerhetsklareringer og deres nivåer innen en virksomhet eller avdeling av denne, slik NSM ser det, være skjermingsverdig etter sikkerhetslovens § 5-1, beskyttes etter sikkerhetsloven § 5-2 og måtte sikkerhetsgraderes etter sikkerhetslovens § 5-3.

NSM legger til grunn at det skal fremgå av virksomhetens oversikt over personell med autorisasjon hvem som er autorisert for PERSONKONTROLL.

Ved elektronisk lagring og forsendelse må informasjonssystemet være godkjent for det graderingsnivået personkontrollinformasjonen har, jf. VF § 7, og være sikret slik at kun personell som er autorisert for PERSONKONTROLL får tilgang til informasjonen. Dersom personopplysninger for klarering og autorisasjon skal lagres i papirformat legger NSM til grunn at dokumentasjonen må lagres i individuelle mapper, og oppbevares slik at kun personell som er autorisert for PERSONKONTROLL får tilgang.

Dersom informasjonen sendes fysisk som post eller liknende, må informasjonen beskyttes i samsvar med VF kapittel 6. NSM legger til grunn at også personkontrollopplysninger gradert BEGRENSET bør sendes i dobbel emballasje samsvar med VF § 36, hvor den indre emballasjen forsegles og merkes med sikkerhetsgrad og PERSONKONTROLL. Indre emballasje bør adresseres til virksomhetens leder eller den som har fått delegert autorisasjonsmyndighet. På denne måten vil kravet i bestemmelsens andre ledd om at opplysningene skal sikres slik at ikke uvedkommende får tilgang til opplysningene, kunne oppfylles.

3.14. § 78 Bevaring og kassasjon av opplysninger i saker om autorisasjon og klarering

§ 78 Bevaring og kassasjon av opplysninger i saker om autorisasjon og klarering

Den autorisasjonsansvarlige skal uten ugrunnet opphold kassere eller returnere dokumenter som er innhentet for autorisasjon eller klarering av søkere som ikke blir tilsatt, engasjert eller opptatt på skoler eller kurs, og som inneholder personopplysninger.

Den autorisasjonsansvarlige skal bevare opplysninger i autorisasjonssaker i ett år etter at autorisasjonen er utløpt. Dersom den autoriserte er klarert, skal autorisasjonsopplysningene bevares så lenge klareringen er gyldig. Bevaringsplikten opphører dersom autorisasjonsopplysningene sendes til en ny autorisasjonsmyndighet etter § 68 tredje ledd.

Den autorisasjonsansvarlige skal bevare taushetserklæringer i 10 år etter at autorisasjonen har utløpt. Oversikter etter § 72 over personell som er eller har vært autorisert, skal bevares i 10 år etter utstedelsen.

Når bevaringstiden etter andre og tredje ledd utløper, skal autorisasjonsansvarlig kassere dokumentene.

Den autorisasjonsansvarlige skal føre et register over kassasjoner med opplysninger om

- a) hvem de kasserte opplysningene gjelder*
- b) hvilken type opplysninger eller dokumenter som er kassert*
- c) datoene for kassasjonene.*

Veiledning:

Ingen veiledningstekst.

4. Forskrift om sikkerhetsklarering og annen klarering

Kapittel 1. Generelle bestemmelser om sikkerhetsklarering og adgangsklarering

4.1. § 1 Klareringsmyndighet

§ 1 Klareringsmyndighet

Forsvaret klarerer nødvendige personer i forsvarssektoren. Sivil klareringsmyndighet klarerer nødvendige personer i sivil sektor. Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Etterretningstjenesten, Politiets sikkerhetstjeneste og Statsministerens kontor klarerer personer i eller tilknyttet egen virksomhet.

Klareringsmyndighetene kan avtale hvem av dem som skal være klareringsmyndighet i enkeltsaker og for grupper av personer.

Er det tvil om hvem som er rett klareringsmyndighet, fastsetter Nasjonal sikkerhetsmyndighet hvilken klareringsmyndighet som skal behandle saken.

De som utøver klareringsmyndighet, skal ha klarering for det høyeste klareringsnivået vedkommende kan klarere for.

Veiledning:

Ovennevnte bestemmelse er en presisering av sikkerhetsloven § 8-16.

Kapittel 5, jf. § 41 første ledd i klareringsforskriften, gir bestemmelser om hvem som er klareringsmyndighet for domstolene.

4.2. § 2 Definisjoner

§ 2 Definisjoner

I forskriften menes med

a) nærstående: personer som er i nær familie eller som har annen nær tilknytning som kan ha betydning for om en person er sikkerhetsmessig skikket

b) nær familie:

- 1. ektefelle, partner eller samboer*
- 2. barn, stebarn, adoptivbarn og fosterbarn*
- 3. foreldre, steforeldre, adoptivforeldre, fosterforeldre*
- 4. søsken, halv søsken, stesøsken, adoptivsøsken og fostersøsken*

c) samboere: personer som lever sammen i et ekteskapslignende forhold

d) annen nær tilknytning: tett personlig forhold, regelmessig privat omgang eller annen tilknytning av lignende karakter som personer i nær familie eller samboere

e) personkontrollopplysninger: Personopplysninger innhentet i forbindelse med personkontroll etter sikkerhetsloven § 8-5.

Veiledning:

Klareringsforskriften § 2 bokstav a, definerer nærstående med samme ordlyd som i sikkerhetsloven § 1-5 nr. 5. Begrepene «nær familie» og «annen nær tilknytning» blir tillagt nærmere innhold i bokstav b, c og d.

Når det gjelder «nær familie» er dette tydelig avgrenset og definert i bokstav b. Dette må forstås som en uttømmende liste.

Innholdet i samboerbegrepet er nærmere definert i bokstav c. NSM mener at det med begrepet «ekteskapslignende forhold» menes to personer som har valgt å bo sammen og som har en form for følelsesmessig forhold. Det vil som regel være en viss grad av felles økonomi, men NSM mener at dette ikke er avgjørende for om forholdet kan karakteriseres som et samboerskap.

Med «annen nær tilknytning» menes de personer som faller utenfor definisjonen av nær familie, men som likevel står i et tilknytningsforhold til hovedpersonen, som kan ha betydning for om hovedpersonen er sikkerhetsmessig skikket. Bestemmelsen deles i tre alternative vilkår hvor det første er at det foreligger et tett personlig forhold, det andre er at det foreligger regelmessig privat omgang og det tredje omfatter annen tilknytning av lignende karakter som personer i nær familie eller samboere. Hva som anses som regelmessig er opp til klareringsmyndigheten å vurdere i det konkrete tilfelle. NSM mener at eksempler på hva som er av *lignende karakter* i tredje alternativ kan være følelsesmessige forhold, lojalitetsbånd, pliktfølelse eller sterke felles interesser.

Selv om en person faller innunder definisjonen av «annen nær tilknytning» er ikke dette tilstrekkelig til at personen automatisk blir en del av personkontrollen. I tillegg må vilkåret i KF § 5 annet ledd om at det må være rimelig grunn til å tro at vedkommende kan påvirke hovedpersonens pålitelighet, lojalitet eller dømmekraft, også være oppfylt, se veiledning til KF § 5.

4.3. § 3 Hvem som kan be om klarering

§ 3 Hvem som kan be om klarering

Autorisasjonsansvarlig i virksomheter som er underlagt sikkerhetsloven, kan be klareringsmyndigheten om klarering av nødvendige personer.

Trenger personer hos en leverandør klarering, ber oppdragsgiveren om det.

Veiledning:

Internasjonale organisasjoner som Norge er medlem av kan be om klarering. Ved tvil om hvem som er rette klareringsmyndighet viser NSM til KF § 1 tredje ledd.

4.4. § 4 Kontroll og avvisning av en forespørsel om personkontroll

§ 4 Kontroll og avvisning av forespørsel om personkontroll

Før klareringsmyndigheten kan be Nasjonal sikkerhetsmyndighet om å gjennomføre en personkontroll, skal den kontrollere at forespørselen om klarering er tilstrekkelig begrunnet og dokumentert, jf. virksomhetsikkerhetsforskriften § 75. Klareringsmyndigheten skal avvise forespørselen dersom den ikke er tilstrekkelig begrunnet og dokumentert.

Veiledning:

Etter SL § 8-5 annet ledd er det en forutsetning for å iverksette personkontroll at personen har samtykket.

NSM legger til grunn at hensikten med begrunnelsen og dokumentasjonen er at klareringsmyndigheten enkelt skal kunne ta stilling til om det foreligger hjemmel til å iverksette personkontroll etter SL §§ 8-1 til 8-3. Det er derfor viktig at behovet for klarering er tilstrekkelig vurdert og tydelig beskrevet. Når det gjelder hvordan kravet om begrunnelse og dokumentasjon skal forstås, vises det til veiledningsteksten til VF § 75.

4.5. § 5 Hvilke personer som inngår i personkontrollen

§ 5 Personer som inngår i personkontrollen

De personkontrollene som skal gjennomføres ved sikkerhetsklarering, omfatter

a) for KONFIDENSIELT den som skal klareres

b) for HEMMELIG den som skal klareres og dennes ektefelle, samboer eller partner

c) for STRENGT HEMMELIG den som skal klareres og nær familie.

Dersom opplysninger fra personkontrollen gir rimelig grunn til å tro at andre nærstående enn de som er fastsatt i første ledd kan påvirke personens pålitelighet, lojalitet eller dømmekraft, kan også disse inngå i personkontrollen.

Personkontrollen ved adgangsklarering omfatter den som skal klareres. Dersom det i personkontrollen fremkommer opplysninger som gir rimelig grunn til å tro at nærstående kan påvirke personens pålitelighet, lojalitet eller dømmekraft, kan det gjennomføres personkontroll også av disse personene.

Veiledning:

Bestemmelsens andre ledd fastsetter at det kan gjennomføres personkontroll av andre nærstående enn de som er angitt i første ledd bokstav a, b og c. Med andre nærstående menes både nær familie som ikke omfattes på gjeldende klareringsnivå, og personer med annen nær tilknytning. Det må gjøres en konkret helhetsvurdering av om de opplysninger som foreligger om den nærstående, samt de øvrige opplysningene i saken, gir rimelig grunn til å tro at disse kan påvirke hovedpersonens pålitelighet, lojalitet eller dømmekraft.

Med «rimelig grunn» menes at det må avgrenses mot det urimelige, men at det heller ikke kreves en høy grad av sannsynlighet. Hensynet til sikkerhet må veies mot hensynet til rettssikkerhet. Det bemerkes også at det er tilstrekkelig at andre nærstående «kan påvirke». Vurderingen av om det faktisk påvirker gjøres på grunnlag av den samlede informasjonen som er innhentet fra personkontrollen, herunder opplysninger fra personopplysningsblanketten.

Dersom det er rimelig grunn til å tro at en person som ikke er nær familie eller samboer kan påvirke dennes pålitelighet, lojalitet eller dømmekraft, må det vurderes om personen faller inn under definisjonen av «annen nær tilknytning» i KF § 2 bokstav d. Et eksempel på slik person kan være kjæreste man ikke bor sammen med.

NSM legger til grunn at bestemmelsens annet og tredje ledd er en presisering av «særlige tilfeller» som fremkommer av SL § 8-5 femte ledd. Når det gjelder adgangsklarering fremgår det eksplisitt av bestemmelsen at det ved klarering for adgang til objekter eller infrastruktur klassifisert som MEGET KRITISK kan gjennomføres personkontroll av nærstående personer.

4.6. § 6 Sikkerhetsklarering – krav til egenopplysninger

§ 6 Sikkerhetsklarering - krav til egenopplysninger

Den som skal sikkerhetsklareres, skal på skjema fastsatt av Nasjonal sikkerhetsmyndighet samtykke til personkontrollen. På skjemaet kan Nasjonal sikkerhetsmyndighet be den som skal klareres, opplyse om

a) personalia

b) nåværende og tidligere statsborgerskap, eventuelt om pass uten statsborgerskap

- c) bostedsadresser og opphold utenfor Norge*
 - d) sivil status og familieforhold*
 - e) utdanning og arbeidsforhold*
 - f) man har vært anmeldt, siktet eller tiltalt for straffbare forhold, eller er blitt ilagt strafferettslige og disiplinære reaksjoner i Norge eller i utlandet*
 - g) eiendom eller andre økonomiske interesser man har eller har hatt i utlandet*
 - h) man selv eller noen i nær familie som man deler bosted med, sender eller mottar penger eller andre ytelser til eller fra utlandet*
 - i) tilknytning til andre stater*
 - j) man har vært i kontakt med personer, organisasjoner eller grupper i Norge eller utlandet som kan ha vært involvert i organisert kriminalitet eller i spionasje, sabotasje eller terrorhandlinger*
 - k) forhold som kan føre til at man selv eller nærstående, jf. § 2 bokstav a, utsettes for trusler slik at man kan bli presset til å handle i strid med nasjonale sikkerhetsinteresser*
 - l) økonomiske forhold*
 - m) forhold til rus- og dopingmidler*
 - n) helsetilstand og bruk av medisiner*
 - o) andre forhold som kan gi grunn til å frykte at man selv vil kunne opptre i strid med nasjonale sikkerhetsinteresser*
 - p) referanser*
 - q) kjennskap om forhold angitt i bokstav f til j om nærstående jf. § 2 bokstav a.*
- Har den som skal klareres, slik kjennskap som angitt i første ledd bokstav q, kan Nasjonal sikkerhetsmyndighet be om at relasjonen til den nærstående beskrives.*
- Nasjonal sikkerhetsmyndighet kan be den som skal klareres for HEMMELIG, NATO SECRET eller tilsvarende, om opplysninger i første ledd bokstav a til c og i om nåværende ektefelle, partner eller samboere.*
- Nasjonal sikkerhetsmyndighet kan be den som skal klareres for STRENGT HEMMELIG, COSMIC TOP SECRET eller tilsvarende, om opplysninger i første ledd bokstav a til c og i om personer angitt i § 2 bokstav b nr. 1 til 4.*

Veiledning:

Bestemmelsen regulerer hvilke opplysninger enhver som skal klareres må gi for at en personkontroll skal kunne iverksettes. På bakgrunn av opplysningene som fremkommer av personopplysningsblanketten, og etter registerkontroll, kan det være behov for å innhente ytterligere informasjon for å opplyse saken tilstrekkelig. Dette kan gjelde hovedpersonen eller nærstående. NSM legger til grunn at klareringsmyndigheten som ledd i saksbehandlingen av den enkelte sak, i tillegg til de opplysninger som er nevnt i bestemmelsens første til fjerde ledd, kan be om andre relevante opplysninger som er nødvendig for å opplyse saken tilstrekkelig, jf. SL § 8-4 tredje ledd og § 8-5, samt KF § 13 og § 19.

Hvis det i en sak foreligger informasjon som gir rimelig grunn til å tro at nærstående, som i utgangspunktet ikke er del av personkontrollen, kan påvirke personens pålitelighet, lojalitet eller dømmekraft, kan det også gjennomføres personkontroll for disse, jf. KF § 5 annet ledd.

Når det gjelder opplistingen i bokstav a til q av hva den som skal klareres kan bli bedt om å opplyse, viser NSM til gjeldende personopplysningsblankett med veiledning. Her beskrives i detalj hvilke opplysninger NSM ber om, hvordan opplysningene skal gis, og eventuelt annen veiledning til utfylling av blanketten. Relevansen av de opplysninger som er listet i bestemmelsen, fremgår av SL § 8-4 fjerde ledd.

Personen plikter å gi fullstendige opplysninger om forhold som kan ha betydning for vurderingen av om personen er sikkerhetsmessig skikket, jf. SL § 8-5 fjerde ledd.

4.7. § 7 Adgangsklarering – krav til egenopplysninger

§ 7 Adgangsklarering – krav til egenopplysninger

Den som skal adgangsklareres skal på skjema fastsatt av Nasjonal sikkerhetsmyndighet samtykke til personkontrollen. På skjemaet kan Nasjonal sikkerhetsmyndighet be den som skal klareres, opplyse om de forholdene som fremgår av § 6 første ledd bokstav a, c og e.

Fra den som skal gis utvidet adgangsklarering, kan Nasjonal sikkerhetsmyndighet be om opplysninger som følger av § 6 første ledd bokstav a til e og i til k.

Veiledning:

NSM har fastsatt eget skjema (personopplysningsblankett) for adgangsklarering.

For klareringsmyndighetens mulighet til å innhente ytterligere opplysninger for å opplyse saken tilstrekkelig, viser NSM til veiledningen til KF § 6.

4.8. § 8 Registeropplysninger til personkontrollen ved sikkerhetsklarering

§ 8 Register til personkontrollen ved sikkerhetsklarering

Som ledd i personkontrollen ved en sikkerhetsklarering, kan Nasjonal sikkerhetsmyndighet innhente og videreformidle til klareringsmyndigheten opplysninger fra

a) politiets registre

b) registre hos Politiets sikkerhetstjeneste

c) Skatteetatens registre

d) Nasjonal sikkerhetsmyndighets egne registre

e) Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret

f) Utlendingsdirektoratets registre

g) registre hos namsmyndighetene

h) Kartverkets registre

i) Brønnøysundregistrene

j) registre med gjeldsinformasjon eller kredittopplysninger hos foretak som regnes som gjeldsinformasjonsforetak eller kredittopplysningsforetak etter gjeldsinformasjonsloven

k) registre hos private inkassatorer som har bevilgning etter inkassoloven.

Til personkontrollen av nærstående kan Nasjonal sikkerhetsmyndighet innhente og videreformidle til klareringsmyndigheten opplysninger som kreves etter første ledd bokstav a til f.

Veiledning

Bestemmelsen nevner hvilke registre som er relevante for personkontrollen, hvor behandlingsansvarlige plikter å utlevere opplysninger uten hinder av taushetsplikt, jf. SL § 8-5 åttende ledd. Når det gjelder bruken av begrepet registre, vil NSM bemerke at utleveringsplikten også omfatter opplysninger som virksomheten har lagret på annen måte, for eksempel i et elektronisk saksarkiv.

NSM bemerker at personkontrollen også kan omfatte andre opplysninger som klareringsmyndigheten sitter med og opplysninger fra andre kilder, jf. SL § 8-5 sjette ledd. NSM legger til grunn at klareringsmyndigheten skal innhente tidligere klareringssaker der dette foreligger.

Vedrørende registre ved politiet og Politiets sikkerhetstjeneste gjør NSM oppmerksom på bestemmelsen i KF § 12 om at politiet og PST skal inngå avtale med NSM om utlevering og bruk av opplysninger fra deres etterretnings- og arbeidsregistre.

Fra de registrene NSM per i dag ikke rutinemessig innhenter opplysninger, legger NSM til grunn at klareringsmyndigheten etter en konkret vurdering i den enkelte sak kan innhente opplysninger direkte fra behandlingsansvarlig der dette er nødvendig for å opplyse saken. Tilsvarende gjelder der NSM har innhentet opplysninger fra registrene, og klareringsmyndigheten har behov for å innhente utfyllende opplysninger for å opplyse saken tilstrekkelig. Det fremgår av Kongelig resolusjon med saksnummer 2015/50092-251 at Forsvarsdepartementet har vurdert behovet for å videreføre bestemmelsen i personellsikkerhetsforskriften § 3-4 andre ledd om at Nasjonal sikkerhetsmyndighet eller klareringsmyndigheten kan kreve å få utfyllende opplysninger fra den behandlingsansvarlige for kilderegistrene. I forarbeidene til sikkerhetsloven § 8-5 sjette ledd, på side 186 i lovproposisjonen, fremgår det at «med relevante registre omfattes også opplysninger som virksomheten har lagret på annen måte, eksempelvis i elektronisk saksarkiv.» Av dette fremgår at «relevante registre» omfatter mer enn selve registeroppføringen. Departementet ser derfor ikke behov for å tydeliggjøre dette ytterligere ved å videreføre en tilsvarende bestemmelse i forskrift. NSM legger derfor til grunn at det ikke har vært intensjonen å gjøre realitetsendringer på dette området, og at det derfor fortsatt er

hjemlet i nytt regelverk at klareringsmyndighetene (i tillegg til NSM) kan innhente utfyllende opplysninger fra den behandlingsansvarlige for registeret.

4.9. § 9 Registeropplysninger til personkontrollen ved adgangsklarering

§ 9 Registre til personkontrollen ved adgangsklarering

Som ledd i personkontrollen ved en adgangsklarering, kan Nasjonal sikkerhetsmyndighet innhente og videreformidle til klareringsmyndigheten opplysninger fra

- a) politiets registre*
- b) registre hos Politiets sikkerhetstjeneste*
- c) Skatteetatens registre*
- d) Nasjonal sikkerhetsmyndighets egne registre*
- e) Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret.*

Til personkontrollen ved en utvidet adgangsklarering kan Nasjonal sikkerhetsmyndighet i tillegg til opplysningene i første ledd innhente og videreformidle til klareringsmyndigheten opplysninger fra

- a) Utlendingsdirektoratets registre*
- b) namsmyndighetens registre*
- c) Kartverkets registre*
- d) registre med gjeldsinformasjon eller kredittopplysninger hos foretak som regnes som gjeldsinformasjonsforetak eller kredittopplysningsforetak etter gjeldsinformasjonsloven*
- e) registre hos private inkassatorer som har bevilgning etter inkassoloven.*

Til personkontrollen av nærstående ved en utvidet adgangsklarering kan Nasjonal sikkerhetsmyndighet innhente og videreformidle til klareringsmyndigheten opplysninger innhentet etter første ledd og andre ledd bokstav a.

Veiledning

Når det gjelder klareringsmyndighetens adgang til å innhente utfyllende opplysninger eller opplysninger direkte fra behandlingsansvarlig viser NSM til veiledningen til KF § 8.

4.10. § 10 Innhenting av personkontroll-opplysninger fra andre stater

§ 10 Innhenting av personkontrollopplysninger fra andre stater

Nasjonal sikkerhetsmyndighet kan innhente fra andre staters myndigheter tilsvarende opplysninger som fastsatt i 8 og 9 for de respektive klareringene. En forespørsel om opplysninger til en personkontroll skal bare inneholde personens navn, fødselsdato, adresse i den aktuelle staten eller andre faktiske opplysninger som er nødvendige for å identifisere personen.

Veiledning

Ved innhenting av personkontrollopplysninger fra andre stater, vil det i noen tilfeller kreves særskilt samtykke fra den personen som skal undersøkes. Dette betyr at det i noen tilfeller også må innhentes samtykke fra nærstående.

4.11. § 11 Behandlingsansvarliges plikter ved utlevering av opplysninger

§ 11 Behandlingsansvarliges plikter ved utlevering av opplysninger

Behandlingsansvarlig skal utlevere opplysninger til personkontroller uten ugrunnet opphold. Nasjonal sikkerhetsmyndighet avtaler med hver behandlingsansvarlig hvordan opplysningene skal utleveres.

Dersom opplysningenes kvalitet er usikker, skal den behandlingsansvarlige opplyse Nasjonal sikkerhetsmyndighet om det før opplysningene utleveres.

Veiledning

NSM viser til SL § 8-5 niende ledd hvor det fremgår at behandlingsansvarlig for relevante registre skal legge til rette for digitalisert overføring av registeropplysninger.

NSM vil i avtale med behandlingsansvarlig regulere hvordan behandlingsansvarlig skal ivareta opplysningsplikten etter siste ledd.

4.12. § 12 Utlevering og bruk av opplysninger mellom Nasjonal sikkerhetsmyndighet, politiet og Politiets sikkerhetstjeneste

§ 12 Utlevering og bruk av opplysninger mellom Nasjonal sikkerhetsmyndighet, politiet og Politiets sikkerhetstjeneste

Politiet og Politiets sikkerhetstjeneste skal inngå avtale med Nasjonal sikkerhetsmyndighet om politiets og Politiets sikkerhetstjenestes utlevering av opplysninger som innhentes fra etterretnings- og arbeidsregistre til bruk i klareringssaker, og om Nasjonal sikkerhetsmyndighets utlevering av opplysninger til Politiets sikkerhetstjeneste etter sikkerhetsloven § 8-12. Uenighet om utlevering og bruk av opplysningene avgjøres av Justis- og beredskapsdepartementet.

Veiledning

NSM legger til grunn at bestemmelsens formål er å ivareta hensynet til både de operative og de forebyggende behov hos politiet/PST og NSM/klareringsmyndighetene.

Avtalene vil regulere nærmere hvordan Politiet, PST, NSM og klareringsmyndighetene utleverer og bruker opplysninger fra registrene, herunder i hvilken grad opplysninger fra etterretnings- og arbeidsregistre kan videreformidles til den som har blitt vurdert klarert i forbindelse med begrunnelse for vedtak og vurdering av innsyn. Avtalene vil også omfatte PSTs bruk av opplysninger som utleveres fra NSM i samsvar med SL § 12. Avtalene skal derfor reflektere flere hensyn, som blant annet behovet for beskyttelse av opplysningene, kildene, de operative og forebyggende behovene, samt personers rettssikkerhet og rett til innsyn i egen klareringssak.

NSM legger til grunn at uenighet om utlevering og bruk av opplysningene i det enkelte tilfellet skal avgjøres av Justis- og beredskapsdepartementet.

4.13. § 13 Vurdering av personkontrollopplysninger

§ 13 Vurdering av personkontrollopplysninger

For at en personkontroll skal kunne brukes i en sikkerhetsklarering, skal alle registeropplysningene som kreves etter § 8 for de siste ti årene om alle som inngår i personkontrollen, være tilgjengelig for klareringsmyndigheten.

For at en personkontroll skal kunne brukes i en adgangsklarering, skal alle registeropplysningene som kreves etter § 9 for de siste fem årene om alle som inngår i personkontrollen, være tilgjengelig for klareringsmyndigheten.

For at en personkontroll skal kunne brukes i en klarering av en person som har oppholdt seg i utlandet, må Norge ha et sikkerhetssamarbeid med oppholdsstatene som gjør det mulig for Nasjonal sikkerhetsmyndighet å innhente registeropplysningene angitt i §§ 8 og 9 fra disse statenes myndigheter. Dersom Nasjonal sikkerhetsmyndighet ikke kan innhente registeropplysninger fra en annen stat, skal klareringsmyndigheten vurdere om opplysningene som stammer fra andre kilder, og som er mulig å verifisere på en enkel måte, kan kompensere for manglende eller ufullstendige registeropplysninger.

Er det grunn til å tro at mangelen i personhistorikk har liten betydning for vurderingen om personen er sikkerhetsmessig skikket, skal klareringsmyndigheten vurdere om klarering likevel kan gis. I vurderingen skal klareringsmyndigheten ta hensyn til blant annet

- a) bakgrunnen for den manglende personhistorikken*
- b) hvilken type klarering og hvilket klareringsnivå saken gjelder*
- c) hvilke stater den manglende personhistorikken er knyttet til*
- d) om den manglende personhistorikken gjelder den som skal klareres, eller dennes nærstående*
- e) relasjonen mellom den nærstående og den som skal klareres, dersom den manglende personhistorikken gjelder en nærstående.*

Veiledning

Det er i forarbeidene til sikkerhetsloven uttalt at det er åpenbare grunner til at en klareringsavgjørelse må baseres på sikkerhetsmessig relevant informasjon om de personer som inngår i personkontrollen. Etter sikkerhetsloven § 8-4 er manglende mulighet til å gjennomføre en tilfredsstillende personkontroll et forhold som inngår i helhetsvurderingen av om personen kan anses sikkerhetsmessig skikket. Regelverket legger dermed, etter NSMs syn, opp til at det skal gjøres en konkret helhetsvurdering av om det foreligger *tilstrekkelig* med bakgrunnsopplysninger til å kunne klarere personen.

NSM legger til grunn at det etter bestemmelsens første og andre ledd er en klar hovedregel at det skal foreligge personkontrollopplysninger for henholdsvis 10 og 5 år for alle som inngår i personkontrollen. Bestemmelsen gir dermed uttrykk for en sikkerhetsmessig vurdering av hvilket omfang bakgrunnsundersøkelsene normalt skal ha for å gi klareringsmyndigheten et tilfredsstillende grunnlag å bygge sine vurderinger på.

Der hvor en person har hatt opphold i utlandet, er utgangspunktet etter bestemmelsens tredje ledd at NSM må kunne innhente registeropplysninger fra den aktuelle statens myndigheter. En forutsetning er at Norge har et sikkerhetsmessig samarbeid med den aktuelle staten som muliggjør slik innhenting.

Dersom NSM ikke får innhentet registeropplysninger gis klareringsmyndigheten likevel et skjønnsmessig handlingsrom, ved at bestemmelsens tredje ledd pålegger klareringsmyndigheten å vurdere alternative kilder. Klareringsmyndigheten skal vurdere om opplysninger som stammer fra *andre kilder* kan kompensere for manglende eller ufullstendige registeropplysninger.

NSM bemerker i denne sammenheng at klareringsmyndigheten etter SL § 8-4 tredje ledd har en plikt til å se til at klareringssaken er så godt opplyst som mulig. På bakgrunn av at norske sikkerhetsmyndigheter i disse tilfellene ikke kan innhente opplysninger fra den andre statens myndigheter, legger NSM til grunn at «opplysningene som stammer fra andre kilder» i hovedsak må være opplysninger som den enkelte selv kan legge frem. Eksempler på dette kan være ulike attester,

vitnemål, referanser, dokumentasjon på eiendom, sikkerhetsklareringsbevis fra andre stater, vandelsattester, ligningspapirer eller andre opplysninger. NSM legger til grunn at klareringsmyndighetene har en plikt til å veilede den som klareres om hvilken type informasjon som kan være relevant å legge frem i den enkelte sak. En skriftlig redegjørelse eller en sikkerhetssamtale kan gi klareringsmyndigheten nødvendige opplysninger for å identifisere hvilke kilder som vil være aktuelle i den enkelte sak. Samtalen kan også benyttes av klareringsmyndigheten for å få utfyllende opplysninger fra den som skal klareres.

Bestemmelsen forutsetter at disse opplysningene på en enkel måte lar seg verifisere. I dette ligger at klareringsmyndigheten må kunne etablere en tillit til at opplysningene er riktige. NSM legger til grunn at det med «på en enkel måte» menes at klareringsmyndighetene kan benytte de verktøy og metoder som benyttes i andre tilfeller hvor klareringsmyndigheten har behov for å vurdere informasjonens riktighet.

Verifikasjon av informasjon på en enkel måte kan eksempelvis gjøres ved sammenstilling av informasjon fra flere ulike kilder, gjennomføring av referansesamtaler, innhenting av uttalelser ved bruk av epost, enkle søk i åpne kilder mv. NSM legger til grunn at eventuell dokumentasjon som legges frem av den som skal klareres bør være på norsk eller engelsk. Eventuelle oversettelser av dokumentasjonen eller kopier bør være attestert.

Basert på de samlede opplysningene som foreligger, må klareringsmyndigheten deretter vurdere om opplysningene faktisk kan kompensere for manglende eller ufullstendige registeropplysninger, og hvilken betydning en eventuell mangelfull personkontroll skal ha. Dette spørsmålet må etter NSMs syn avgjøres etter en konkret helhetsvurdering. I denne vurderingen bør klareringsmyndigheten blant annet ta hensyn til de forhold som er nevnt i bestemmelsens fjerde ledd bokstav a) til e).

NSM presiserer at det ikke er nødvendig for klareringsmyndigheten å innhente opplysninger fra «andre kilder» dersom det, basert på de opplysninger klareringsmyndigheten allerede har, kan konkluderes etter fjerde ledd at mangelen i personhistorikk har liten betydning for vurderingen om personen er sikkerhetsmessig skikket.

I bestemmelsens fjerde ledd er det gitt et unntak fra hovedregelen om at personkontrollopplysninger for henholdsvis 10 og 5 år skal være tilgjengelig for klareringsmyndigheten. Dersom det er mangler i personkontrollen må det alltid vurderes om forholdet har liten betydning. NSM legger til grunn at spørsmålet om mangelen i personhistorikken har liten betydning først vil kunne avgjøres etter en helhetsvurdering. I bokstav a) til e) er det gitt eksempler på forhold som klareringsmyndigheten skal ta hensyn til i helhetsvurderingen. NSM bemerker at det i enkelte tilfeller vil være åpenbart at mangelen i personhistorikk ikke er av liten betydning. NSM legger til grunn at klareringsmyndigheten i slike tilfeller ikke nødvendigvis må vurdere alle momentene som fremgår av bokstav a) til e).

NSM vil i det følgende knytte noen kommentarer til de hensyn som er nevnt i bokstav a) til e).

Til bokstav a) Bakgrunnen for den manglende personhistorikken vil i seg selv ikke være avgjørende for vurdering av hvilken betydning den manglende personhistorikken har. Hensikten med oppholdet i et annet land, eksempelvis arbeid, studier, ferie mv, vil imidlertid kunne gi indikasjoner på andre forhold som vil kunne være av betydning å opplyse nærmere.

Til bokstav b) Hvilken type klarering og hvilket klareringsnivå det gjelder vil ha betydning for den risikovurderingen som klareringsmyndigheten skal gjøre. Klareringsnivå reflekterer hvilket skadepotensiale som kan oppstå ved kompromittering av informasjon, og gir dermed også en indikasjon på hvilken risiko staten er villig til å ta på de enkelte nivåer.

Til bokstav c) Hvilke stater den manglende personhistorikken er knyttet til, er relevant i sammenheng med vurderingen av statens sikkerhetsmessige betydning.

Til bokstav d) Spørsmålet om hvem den manglende personhistorikken knytter seg til, vil også være av betydning for klareringsmyndighetens vurdering av hvilken risiko som kan aksepteres.

Til bokstav e) Relasjonen mellom en nærstående og den som skal klareres vil være relevant i vurderingen av risikoen for at den nærstående kan komme til å påvirke personens sikkerhetsmessige skikkethet.

4.14. § 14 Personer med tjeneste i utlandet for den norske stat og deres nærstående

§ 14 Personer med tjeneste i utlandet for den norske stat og deres nærstående

Kan ikke kravet i § 13 første til tredje ledd om opplysninger om den som skal klareres eller dennes nærstående oppfylles som følge av tjeneste i utlandet for den norske stat, kan manglende opplysninger ikke alene begrunne at en klarering nektes.

Veiledning:

NSM legger til grunn at bakgrunnen for vedkommendes opphold i utlandet er tjeneste for den norske stat, og at eksempelvis lokalt ansatte ikke omfattes av bestemmelsen. NSM legger videre til grunn at det med «dennes nærstående» omfatter både nærstående som har fulgt hovedpersonen fra Norge til utlandet, og nærstående som hovedpersonen har truffet under opphold i utlandet som følge av tjeneste for den norske stat.

NSM legger videre til grunn at bestemmelsen skal praktiseres slik at klareringsmyndighetene først skal søke saken opplyst i samsvar med KF § 13, og at bestemmelsen først får sin betydning dersom det ikke er mulig å etablere tilstrekkelige personkontrollopplysninger til at klareringen kan vurderes etter KF § 13 første og andre ledd, jf. SL § 8-4.

NSM viser til bestemmelsens ordlyd om at «manglende opplysninger ikke *alene* kan begrunne at en klarering nektes». NSM legger til grunn at bestemmelsen kun gjelder manglende personhistorikk, og at spørsmålet om klarering for øvrig må avgjøres etter bestemmelsene i SL § 8-4 og eventuelt SL § 8-7.

4.15. § 15 Når et departement kan fatte vedtak om adgangsklarering og utvidet adgangsklarering

§ 15 Når et departement kan fatte vedtak om adgangsklarering og utvidet adgangsklarering

Hvert departement kan innenfor sitt ansvarsområde fatte vedtak om krav til adgangsklarering der et objekt eller en infrastruktur kan være et mål for ikke-statlig terror, attentat eller annen alvorlig kriminalitet. Kan objektet eller infrastrukturen være mål for statlig sabotasje eller andre tilsiktede anslag fra en annen stat, kan departementet fatte vedtak om krav til utvidet adgangsklarering.

Departementenes vedtak skal sendes Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

Veiledning

NSM bemerker at sikkerhetsmyndigheten etter SL § 8-3 første ledd kan fatte vedtak om adgangsklarering overfor virksomheter som ikke er omfattet av noe departements ansvarsområde. NSM viser samtidig til SL § 8-3 i sin helhet, og til veiledning til denne bestemmelsen.

Det avgjørende for hvilken type adgangsklarering som bør innføres er hvilken trussel objektet eller infrastruktur er mål for, og ikke objektet eller infrastrukturens klassifiseringsgrad.

4.16. § 16 Forholdet mellom adgangsklarering og sikkerhetsklarering

§ 16 Forholdet mellom adgangsklarering og sikkerhetsklarering

Den som er sikkerhetsklarert for KONFIDENSIELT eller høyere er også klarert for adgang til skjermingsverdige objekt eller infrastruktur med krav om adgangsklarering.

Veiledning

NSM vil bemerke at det med adgangsklarering også menes utvidet adgangsklarering.

NSM vil presisere at en person med adgangsklarering ikke er klarert for adgang til skjermingsverdig objekt eller infrastruktur hvor det er krav om sikkerhetsklarering.

4.17. § 17 Vurderingsgrunnlaget for adgangsklarering

§ 17 Vurderingsgrunnlaget for adgangsklarering

En avgjørelse om adgangsklarering skal minst bygge på forholdene i sikkerhetsloven § 8-4 fjerde ledd bokstav a, b, d, l og m. I vurderingen av forhold angitt i bokstav a skal det særlig legges vekt på opplysninger om ikke-statlig terror, attentat eller annen alvorlig kriminalitet.

En avgjørelse om utvidet adgangsklarering skal minst bygge på forholdene i sikkerhetsloven § 8-4 fjerde ledd bokstav a, b, d, l, m, k og n. I vurderingen av forhold angitt i bokstav a skal det særlig legges vekt på opplysninger om statlig sabotasje, attentat eller liknende.

Veiledning

En avgjørelse om adgangsklarering skal baseres på en konkret og individuell helhetsvurdering.

NSM bemerker at det med «skal minst bygge på» menes at klareringsmyndigheten også kan vurdere andre forhold som er relevante etter SL § 8-4 fjerde ledd dersom klareringsmyndigheten blir kjent med slike forhold i klareringsprosessen. Slike forhold kan inngå i helhetsvurderingen dersom de er relevante for vurderingen av om personen er sikkerhetsmessig skikket for adgang til skjermingsverdig objekt eller infrastruktur.

4.18. § 18 Grunnlaget for vurdering av tilknytning og sikkerhetsmessig betydning

§ 18 Grunnlaget for vurdering av tilknytning og sikkerhetsmessig betydning

Nasjonal sikkerhetsmyndighet skal utarbeide sikkerhetsmessige vurderinger av relevante staters betydning for norske sikkerhetsinteresser i klareringssaker.

Klareringsmyndigheten skal legge vekt på vurderingene i saker der personer som inngår i personkontrollen har tilknytning til andre stater.

Veiledning

NSMs sikkerhetsmessige vurderinger av andre stater er et sentralt verktøy for klareringsmyndighetene i helhetsvurderingen som skal foretas i klareringssaken og i forbindelse med forberedelse til sikkerhetssamtale.

NSMs sikkerhetsmessige vurderinger av andre stater omhandler forhold ved et land/område som er av særlig personellsikkerhetsmessig interesse og som det skal legges spesiell vekt på i saker som omhandler tilknytning. Samlet sett utgjør disse forholdene landets/områdets sikkerhetsmessige

betydning. Med «sikkerhetsmessig betydning» menes for eksempel landets/områdets styresett, forhold til Norge og våre allierte, etterretningsvirksomhet, kriminalitetsbildet, relevante økonomiske, sosiale og kulturelle forhold og liknende.

Det er klareringsmyndighetenes oppgave å vurdere hvilke forhold ved staters-sikkerhetsmessige betydning som er relevant i den enkelte sak.

4.19. § 19 Sikkerhetssamtale

§ 19 Sikkerhetssamtale

Formålet med en sikkerhetssamtale etter sikkerhetsloven § 8-4 tredje ledd er å innhente opplysninger til vurderingen av om personen er sikkerhetsmessig skikket etter sikkerhetsloven § 8-4.

Innholdet i sikkerhetssamtalen skal dokumenteres med lydopptak. Ønsker klareringsmyndigheten i stedet å dokumentere samtalen med audiovisuelt opptak, kreves det samtykke fra den som skal klareres.

Den som innkalles til en sikkerhetssamtale har rett til å stille med bisitter som personlig støtte. Bisitteren skal ikke ta del i dialogen under samtalen. En bisitter kan uttale seg dersom bisitteren mener at samtalen gjennomføres på en utilbørlig måte.

En bisitter skal på forhånd meldes til klareringsmyndigheten. Nærstående til den som vurderes klarert, kan ikke være bisitter. Klareringsmyndigheten kan avvise en bisitter dersom det er forhold i tilknytning til bisitteren som gjør det nødvendig, eller samtalen vil omhandle sikkerhetsgradert informasjon som bisitteren ikke kan autoriseres for.

Bisitter skal undertegne en taushetserklæring før sikkerhetssamtalen gjennomføres

Veiledning

Dersom klareringsmyndigheten ønsker å dokumentere samtalen med audiovisuelt opptak i stedet for lydopptak kreves samtykke fra den som skal klareres. Samtykket skal dokumenteres i klareringssaken. NSM legger til grunn at personen aktivt må samtykke til audiovisuelt opptak enten skriftlig eller i det audiovisuelle opptaket. NSM legger til grunn at det ikke er krav om samtykke fra bisitter. Nektelse av audiovisuelt opptak kan ikke tillegges betydning i vurderingen av om personen er sikkerhetsmessig skikket.

NSM legger til grunn at det kan gjennomføres sikkerhetssamtale ved alle typer klareringssaker.

Opptak fra sikkerhetssamtalen er et dokument i klareringssaken. Når det gjelder innsyn i sikkerhetssamtalen viser NSM til KF § 24 annet ledd hvor det står at innsyn i egen sikkerhetssamtale kun gis ved oppmøte hos klareringsmyndigheten.

4.20. § 20 Betydningen av forhold som er vurdert ved en tidligere klareringsavgjørelse

§ 20 Betydningen av forhold som er vurdert ved en tidligere klareringsavgjørelse

Med mindre særlige sikkerhetshensyn taler for det, kan forhold som har vært vurdert ved tidligere klareringsavgjørelser ikke alene danne grunnlag for helt eller delvis å avslå å klarere.

Veiledning

NSM legger til grunn at det foreligger særlige sikkerhetshensyn dersom klareringsmyndigheten konkluderer med at tidligere klareringsavgjørelse er basert på mangelfulle eller åpenbart feilaktige vurderinger, og personen på avgjørelsestidspunktet ikke kan anses som sikkerhetsmessig skikket.

NSM legger videre til grunn at dersom det har tilkommet andre opplysninger som er sikkerhetsmessig relevant, vil tidligere forhold kunne inngå i en ny helhetsvurdering av om personen kan anses sikkerhetsmessig skikket. Slike nye opplysninger kan eksempelvis være forhold knyttet til hovedpersonen selv, dennes nærstående, endringer i sikkerhetspolitiske forhold og vurdering av staters sikkerhetsmessige betydning.

4.21. § 21 Vurdering av om lavere klareringsnivå kan gis og bruk av vilkår

§ 21 Vurdering av om lavere klareringsnivå kan gis og bruk av vilkår

Dersom klarering ikke kan gis for det klareringsnivået autorisasjonsansvarlig har bedt om, skal klareringsmyndigheten vurdere om det kan gis klarering for et lavere nivå.

Blir det satt vilkår etter sikkerhetsloven § 8-6, skal disse være egnet til å redusere risikoen ved å gi personen klarering.

Veiledning

NSM bemerker at første ledd også gjelder ved adgangsklarering. Når klareringsmyndigheten avgjør at det ikke kan gis utvidet adgangsklarering, skal klareringsmyndigheten vurdere hvorvidt det kan gis adgangsklarering.

Vurdering av om lavere klarering kan gis skal fremgå av den interne begrunnelsen og personen skal informeres om resultatet og begrunnelsen for dette i samsvar med SL § 8-13.

Vilkår kan vurderes ved alle typer klarering. Dersom vilkår har vært vurdert legger NSM til grunn at vurderingen må fremgå av den interne begrunnelsen.

NSM viser til veiledning til sikkerhetsloven § 8-6.

4.22. § 22 Karantenetid før ny klareringsvurdering

§ 22 Karantene før ny klareringsvurdering

Dersom klareringsmyndigheten ikke innvilger klarering i samsvar med det den autorisasjonsansvarlige har bedt om, skal klareringsmyndigheten så langt det er hensiktsmessig, fastsette en karantenetid. Personen kan ikke vurderes på nytt før karantenetiden har utløpt og det foreligger en ny begrunnet og dokumentert forespørsel om klarering. Karantenetiden kan ikke være lenger enn fem år.

Karantenetiden er bindende for andre klareringsmyndigheter. Karantenetiden hindrer likevel ikke at en avgjørelse kan omgjøres etter forvaltningsloven § 35.

Veiledning

Karantenetiden skal gi uttrykk for når klareringsmyndighetene mener at personen vil kunne vurderes på nytt med en faktisk mulighet til å kunne anses som sikkerhetsmessig skikket. Dette medfører at det ved en negativ avgjørelse må gjøres en skjønnsmessig vurdering av karantenetidens varighet. Karantenetiden sikrer at den enkelte ikke lever i uvisshet om varigheten av en negativ klareringsavgjørelse. Videre vil den autorisasjonsansvarlige få en forutsigbarhet knyttet til når det kan bes om klarering på nytt.

NSM antar at det vil være hensiktsmessig å fastsette karantenetid i de fleste tilfeller. Det vil således kun være unntaksvis at slik tidsangivelse ikke settes. NSM legger til grunn at klareringsmyndigheten må dokumentere og begrunne den fastsatte karantenetiden.

En ny vurdering etter utløpt karantenetid forutsetter at det på dette tidspunkt foreligger et behov for klarering, og at den autorisasjonsansvarlige har bedt om klarering. NSM presiserer at satt karantenetid ikke er en forskuttering av at klarering vil bli gitt når karantenetiden er utløpt. Klareringsmyndigheten vil i slike tilfeller gjennomføre ny personkontroll og foreta en ny selvstendig vurdering av saken.

NSM bemerker at sikkerhetsklareringer og adgangsklareringer er forskjellige klareringstyper med til dels ulike formål og vurderingskriterier. I de tilfeller klareringsmyndigheten etter en negativ avgjørelse om sikkerhetsklarering har fastsatt en karantenetid, vil denne karantenen ikke være til hinder for en forespørsel om adgangsklarering. Karantenetid gitt etter negativ avgjørelse om adgangsklarering vil imidlertid være til hinder for en forespørsel om sikkerhetsklarering.

4.23. § 23 Melding om klareringsavgjørelse

§ 23 Melding om klareringsavgjørelse

Klareringsmyndigheten skal gi melding om klareringsavgjørelser til autorisasjonsansvarlig og til Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Karantenetid etter § 22 eller vilkår etter sikkerhetsloven § 8-6 skal fremgå av meldingen.

Meldingen til autorisasjonsansvarlig om helt eller delvis avslag på klareringer, skal gis individuelt.

I melding om helt eller delvis avslag til den som har vært vurdert klarert, skal opplysninger fra Politiets sikkerhetstjeneste eller politiets etterretnings- og arbeidsregistre ikke inngå uten tillatelse fra den som har gitt opplysningene. Utleveringen av opplysningene eller bruk på annen måte kan heller ikke stride mot avtale etter § 12.

Veiledning

Dersom det er andre enn autorisasjonsansvarlig som har bedt om klarering etter KF § 3, legger NSM til grunn at melding om klareringsavgjørelse sendes både til autorisasjonsansvarlig og den virksomheten som har sendt forespørsel om klarering. Ved helt eller delvis negativ avgjørelse om klarering i disse tilfellene, skal den som har sendt forespørsel om klarering kun underrettes om selve avgjørelsen og ikke årsaken til avgjørelsen. Med helt eller delvis avslag på klarering menes avslutning uten realitetsbehandling, ingen klarering, lavere nivå enn forespurt, vilkår, nedsettelse og suspensjon. Tilsvarende gjelder tilfeller der klareringsmyndigheten gir opplysninger til autorisasjonsansvarlig som er nødvendig for sikkerhetsmessig oppfølging av personen i samsvar med SL § 8-5 tiende ledd. Dersom andre enn autorisasjonsansvarlig har bedt om klarering bør også disse underrettes om at avgjørelse er fattet.

Registrering i saksbehandlersystemet anses som melding til NSM om klareringsavgjørelse.

Der det er utstedt et klareringsbevis bør ikke dette leveres ut til den klarerte selv. Ved behov for bekreftelse på klarering ved reise eller møter bør eget skjema fastsatt av NSM benyttes. NSM viser for øvrig til VF § 73.

4.24. § 24 Innsyn i opplysninger fra Politiets sikkerhetstjeneste, politiet og lydopptak eller audiovisuelt opptak av egen sikkerhetssamtale

§ 24 Innsyn i opplysninger fra Politiets sikkerhetstjeneste, Politiet og i lydopptak eller audiovisuelt opptak av egen sikkerhetssamtale

Klareringsmyndigheten kan ikke gi innsyn i opplysninger fra Politiets sikkerhetstjeneste eller politiets etterretnings- og arbeidsregistre uten tillatelse fra den som har gitt opplysningene. Innsyn i opplysningene eller bruk på annen måte kan heller ikke stride mot avtale etter § 12.

Innsyn i lydopptak eller audiovisuelt opptak av egen sikkerhetssamtale gis kun ved oppmøte hos klareringsmyndigheten.

Veiledning

Bestemmelsen må etter NSMs vurdering anvendes tilsvarende når det gjelder *begrunnelse* etter SL § 8-13, slik at begrunnelsen som gis den som har vært vurdert klarert ikke kan inneholde opplysninger fra Politiets sikkerhetstjeneste eller politiets etterretnings- og arbeidsregistre uten at det er innhentet skriftlig tillatelse fra kilden.

NSM legger til grunn at bestemmelsen også kommer til anvendelse dersom det foreligger opplysninger fra andre etterretningsskilder enn de som er nevnt eksplisitt i bestemmelsen.

Bestemmelsens første ledd får sitt praktiske anvendelsesområde i de tilfeller klareringsmyndigheten er av den oppfatning at opplysningene ikke kan unntas etter § 25 bokstav a - d.

Til andre ledd vil NSM bemerke at hensynet til å beskytte klareringsmyndighetenes metode også gjør seg gjeldene i de tilfeller det er skrevet et referat fra sikkerhetssamtalen. NSM legger derfor til grunn at også innsyn i et eventuelt referat eller annen skriftlig dokumentasjon av innholdet i en sikkerhetssamtale, må skje ved oppmøte hos klareringsmyndigheten.

4.25. § 25 Oppnevning av advokater etter sikkerhetsloven § 8-15

§ 25 Oppnevning av advokater etter sikkerhetsloven § 8-15

Forsvarsdepartementet oppnevner advokater etter sikkerhetsloven § 8-15. Advokatene skal sikkerhetsklareres og autoriseres av Sivil klareringsmyndighet.

Veiledning

Ingen veiledningstekst.

4.26. § 26 Gyldighetstid for sikkerhetsklarering og adgangsklarering

§ 26 Gyldighetstid for sikkerhetsklarering og adgangsklarering

En sikkerhetsklarering og adgangsklarering er gyldig i inntil fem år, dersom ikke annet følger av avtale mellom Norge og en annen stat eller internasjonal organisasjon. Klareringsmyndigheten kan på forespørsel i særlige tilfeller forlenge gyldighetstiden med inntil ett år.

Omfatter en personkontroll opplysninger om ektefelle, partner eller samboer og den klarerte inngår nytt ekte-, partner- eller samboerskap, skal klareringsmyndigheten gjennomføre en kontroll av den nye ektefellen, partneren eller samboeren og vurdere om klareringen opprettholdes. Opprettholdes klareringen, gjelder klareringens opprinnelige gyldighetstid.

Veiledning

Etter bestemmelsens ordlyd er gyldighetsperioden for sikkerhetsklarering og adgangsklarering inntil 5 år. I dette ligger at det er mulig å gi klareringer også for kortere tidsperioder. Klareringsmyndighetene bør eksempelvis vurdere dette i de tilfeller der klareringsbehovet er kortvarig, og det ikke er sannsynlig at et nytt behov vil oppstå innen rimelig tid.

NSM anbefaler at prosessen med reklarering iverksettes seks måneder før utløpet av gyldighetstiden. Det fremgår av bestemmelsen at klareringsmyndigheten i særlige tilfeller kan forlenge gyldighetstiden med inntil ett år dersom den har mottatt forespørsel om ny klarering. Dette kan være praktisk der en pågående klareringssak (reklarering) ikke kan ferdigstilles før gyldighetstiden for gjeldende klarering utløper. Det forutsettes at denne regelen kun benyttes der det foreligger særskilte omstendigheter og der utvidelsen er helt nødvendig.

NSM mener at et særskilt tilfelle kan være der forespørselen gjelder personer som er helt nødvendig for virksomhetens operative funksjon og/eller utgjør nøkkelkompetanse for virksomheten. Det forutsettes at klareringsmyndigheten gjør en vurdering av om det er sikkerhetsmessig forsvarlig med en slik forlengelse basert på opplysninger som foreligger når forespørselen skal behandles.

NSM bemerker til bestemmelsens annet ledd at autorisasjonsansvarlig spesielt bør gjøre den klarerte kjent med bestemmelsen, og at nytt ekte-, partner- eller samboerskap inngår som en del av personens varslingsplikt etter sikkerhetsloven § 8-11.

4.27. § 27 Unntak fra krav om klarering

§ 27 Unntak fra krav om klarering

Når det er særlig behov for det, kan Nasjonal sikkerhetsmyndighet gjøre unntak fra kravet om klarering etter sikkerhetsloven § 8-1 andre ledd. Et departement som har fattet vedtak om krav til adgangsklarering etter sikkerhetsloven § 8-3, kan på tilsvarende grunnlag og vilkår gjøre unntak fra eget vedtak.

I vurderingen av om det foreligger et særlig behov skal det legges vekt på om behovet for tilgang er større enn den risiko som manglende klarering vil innebære for nasjonale sikkerhetsinteresser.

Veiledning

Til bestemmelsens første ledd, vil NSM bemerke at det i særskilte tilfeller vil kunne oppstå behov for å gi norsk sikkerhetsgradert informasjon eller tilgang til skjermingsverdige objekter eller infrastruktur til personer som ikke vil kunne få klarering gjennom den ordinære klareringsprosessen. Dette vil eksempelvis kunne være tilfelle for personer som kommer fra et land Norge ikke har sikkerhetssamarbeid med og det ikke foreligger tilstrekkelig tilknytning til Norge, men der funksjonaliteten til et sikkerhetsgradert informasjonssystem eller skjermingsverdig infrastruktur eller objekt, er helt avhengig av den aktuelle kompetansen, og det vil være uforholdsmessig byrdefullt å få kompetanse fra et land vi har sikkerhetssamarbeid med.

NSM bemerker til andre ledd at risikoen ved å gi tilgang blant annet kan variere ut i fra etterretningsaktivitet fra det aktuelle landet, det sikkerhetspolitiske samarbeidet med staten og hva personellet gis tilgang til.

NSM vil presisere at dette er en unntaksbestemmelse og andre virkemidler må vurderes først. Dersom klareringsbehovet oppstår som følge av en sikkerhetsgradert anskaffelse eller et særskilt sikkerhetssamarbeid med annen stat, vil spørsmålet om sikkerhetsklarering reguleres innenfor regelverket knyttet til dette.

Den eksisterende fleksibiliteten som ligger i gjeldende lovverk tilsier at spørsmålet om unntak fra kravet om klarering først blir aktuelt etter at personen det gjelder har vært forsøkt klarert. NSM viser i denne sammenheng til veiledningen til SL § 8-7. NSM legger til grunn at en virksomhet som finner det nødvendig å søke om unntak etter denne bestemmelsen skal fremsende søknad om dette til det respektive sektordepartement. I de tilfeller det er NSM som skal avgjøre saken, forutsetter NSM at departementet bekrefter at behovet for tilgang er større enn den risiko som tilgang uten klarering vil innebære for nasjonale sikkerhetsinteresser, jf. bestemmelsens andre ledd.

NSM legger til grunn at det aktuelle departementet eller NSM kan be virksomheten om ytterligere opplysninger knyttet til behovet dersom dette er nødvendig.

4.28. § 28 Registre over avgjørelser om personklarering

§ 28 Register over avgjørelser om personklarering

Nasjonal sikkerhetsmyndighet skal ha et register over alle klareringsavgjørelser som skal inneholde informasjon om

a) klareringsstatus

b) vilkår knyttet til klareringen

c) den klarertes tilknytning til andre stater

d) hvilken virksomhet som har bedt om klareringen

e) den klarertes autorisasjonsstatus, når den er tilgjengelig.

Opplysninger om klareringsstatus kan utleveres til klareringsmyndigheter og autorisasjonsansvarlige.

Veiledning

Registeret omfatter kun opplysningene nevnt i denne bestemmelsen, og ikke personkontrollopplysninger som er innhentet for vurdering av klarering. NSM legger til grunn at registeret også kan omfatte opplysning om at en klarering er nedsatt, nektet, tilbakekalt og suspendert.

Av NSMs sentrale register for klareringsavgjørelser vil det fremgå om det er satt vilkår for klareringsavgjørelsen, men selve vilkåret vil ikke fremgå av registeret. Ved behov for kjennskap til dette må det tas kontakt med den klareringsmyndighet som har satt vilkåret.

4.29. § 29 Utlevering av opplysninger om klarering og fra personkontroll til andre staters myndigheter

§ 29 Utlevering av opplysninger om klarering og fra personkontroll til andre staters myndigheter

Nasjonal sikkerhetsmyndighet kan informere et annet lands myndigheter eller en internasjonal organisasjon om at en person har klarering, og for hvilken sikkerhetsgrad klareringen gjelder. Bare dersom det er av sikkerhetsmessig betydning for det landet eller den organisasjonen som etterspør informasjonen, og Norge har et sikkerhetsmessig samarbeid med staten eller organisasjonen, kan det gis opplysninger om vilkår i en klarering og om avslag, tilbakekall, nedsettelse eller suspensjon av en klarering.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet kan utlevere opplysninger fra registre angitt i § 8 om norske statsborgere, og om personer som har eller har hatt opphold i Norge, til et annet lands myndighet som Norge har et sikkerhetssamarbeid med, til bruk i deres personkontroller.

Veiledning

Første ledd første setning gir NSM hjemmel for utlevering av opplysninger om en gitt klarering og klareringsgrad til fremmede stater eller internasjonale organisasjoner uten at det kreves at Norge har et sikkerhetsmessig samarbeid med landet. NSM legger imidlertid til grunn at slike opplysninger normalt kun gis i de tilfeller det faktisk foreligger et sikkerhetsmessig samarbeid med staten eller organisasjonen.

NSM legger til grunn at personen skal ha samtykket til personkontroll i samsvar med SL § 8-5 andre ledd, og i tillegg skal ha gitt særskilt samtykke til at opplysningene utleveres til den aktuelle statens myndigheter.

4.30. § 30 Bevaring, kassasjon og avlevering av dokumenter i klareringssaker

§ 30 Bevaring, kassasjon og avlevering av dokumenter i klareringssaker

Nasjonal sikkerhetsmyndighet skal fastsette instruks om bevaring, kassasjon og avlevering av dokumenter i saker om personkontroll og klarering som behandles av klareringsmyndighetene og Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Instruksen skal godkjennes av Riksarkivaren.

Veiledning

Bevarings- og kassasjonsbestemmelser for personellsikkerhetstjenesten, fastsatt av NSM 4. februar 2014, gjelder fram til ny instruks foreligger.

4.31. § 31 Dekning av kostnader ved klarering

§ 31 Dekning av kostnader ved klarering

Klareringsmyndigheten dekker egne kostnader ved klarering, med mindre annet er avtalt med autorisasjonsansvarlig.

Klareringsmyndigheten dekker rimelige og nødvendige utgifter til reise og opphold for den som skal klareres. Utgifter til bisitter under sikkerhetssamtalen dekkes ikke.

Klareringsmyndigheten dekker utgifter til bruk av særskilt oppnevnt advokat etter sikkerhetsloven § 8-15.

Veiledning

NSM legger til grunn at annet ledd som hovedregel omfatter utgifter knyttet til gjennomføring av sikkerhetssamtale. NSM forutsetter at personen ved innkalling til sikkerhetssamtale informeres om retten til å få dekket utgifter. I tillegg bør klareringsmyndigheten opplyse om hvilke utgifter som dekkes. Ved tvil forutsetter NSM at personen på forhånd henvender seg til klareringsmyndigheten for å avklare spørsmål om dekning av utgifter.

5. Særbestemmelse for domstolene

Veiledning

SL § 1-4 regulerer lovens anvendelse for domstolene.

5.1. § 41 Klareringsmyndighet og autorisasjonsansvarlig i domstolene

§ 41 Klareringsmyndighet og autorisasjonsansvarlig i domstolene

I saker for domstolene hvor det kan bli gitt opplysninger om sikkerhetsgradert informasjon, er høyesterettsjustitiarius klareringsmyndighet og autorisasjonsansvarlig for Høyesterett og førstelagmannen i lagmannsrettene. Justitiarius er også klageinstans for klareringsavgjørelser fattet av lavere rettsinstanser.

Førstelagmannen i hver lagmannsrett er

a) klareringsmyndighet og autorisasjonsansvarlig for sin lagmannsrett

b) klareringsmyndighet og autorisasjonsansvarlig for sorenskriverne og for øverste leder i særdomstolene.

c) klareringsmyndighet for øvrige ansatte i de lavere rettsinstansene.

Sorenskriveren og øverste leder i særdomstolene er autorisasjonsansvarlig for egen domstol.

Kravet om klarering gjelder meddommere, administrativt ansatte, prosessfullmektiger, aktor, forsvarer og alle andre som kan få tilgang til opplysninger om sikkerhetsgradert informasjon.

Veiledning

Det følger av SL § 1-4 at dommere i Høyesterett, herunder høyesterettsjustitiarius er unntatt fra kravet om klarering og autorisasjon.

Til siste ledd vil NSM bemerke at bestemmelsen må forstås slik at de kategorier personer som nevnt her, skal sikkerhetsklareres og autoriseres etter første til tredje ledd.

5.2. § 42 Utpeking av domstoler for enkeltstående rettergangsskritt i straffesaker

§ 42 Utpeking av domstoler for enkeltstående rettergangsskritt i straffesaker

Enkeltstående rettergangsskritt i straffesaker hvor det kan bli gitt sikkerhetsgradert informasjon, skal bare foretas ved domstoler som høyesterettsjustitiarius utpeker. Før justitiarius fatter sin avgjørelse, skal uttalelse innhentes fra riksadvokaten.

Veiledning

Ingen veiledning.

5.3. § 43 Anvendelse av sikkerhetsloven § 3-1, § 3-4 og § 3-6

§ 43 Anvendelse av sikkerhetsloven §§ 3-1, 3-4 og 3-6

Sikkerhetsloven §§ 3 1, 3 4 og 3 6 gjelder ikke i saker om autorisasjon og klarering for domstolene.

Veiledning

Ingen veiledning.

**Nasjonal
sikkerhetsmyndighet**

Postboks 814
1306 Sandvika

post@nsm.stat.no
www.nsm.stat.no